

SLOVENSKI JADRANA

 DR. SALAMUN BRANKO
 VIA VERZI 8
 KOPER

LETO I., ŠTEV. 47

Koper, petek 21. novembra 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Ob naši obali v coni A

(Dopis iz Nabrežine)

Kot se zanimamo mi za življenje v drugih krajih našega Jadrana, zato tako radi beremo »Slov. Jadrana«, nedvomno zanima tudi ostale življenje v coni A. Zato navajamo v tem dopisu le drobec iz naše občine, ki zajema nacionalno najbolj ogroženo slovensko ozemlje. Naša občina je najbolj zapadni del cone A STO in meji na Italijo, kar tudi temeljito čutimo in lahko ob vsakem koraku otipamo vedno bolj očito namero »naše zemlje lačnih volkova«, (kot pravijo stari izkušeni občani). Iz različnih virov — od vatican-skega do raznolikih šredentističnih skladov — se zbirajo finančna sredstva za čim hitrejšo raznaroditev naših bivših petih občin (Devin s Stivanom in Medjovasjo, Mavhinje s Cerovljami, Vižovljami in Sesljanom, Slivno s Prečnikom, Sempolaj s Praprotom in Ternovico ter Nabrežino), ki sestavljajo občino Devin-Nabrežino. Se nikoli se ni italijanskim emisarjem tako mudilo in ni bilo tako temeljite raznarodovalne akcije kot je pravkar. Spodmaknili bi nam radi najbolj učinkovito obrambno orožje — nepremično zemljo in nas potisnili kot mrtve roke na ledeno ploščo. To je najpodlejša jezuitska nakana, mogoča samo iz »velike«, demokratične, »pravične« Italije.

Ves naš upravni aparat je le poslušno orodje skrajno degeneriranega italijanskega imperializma, ki živi na ostankih preteklosti in blazno kljubuje novemu življenjskemu razvoju. Njegove interese, ukaze in voljo, ki so bili, so in bodo vedno protiljudski, čutimo na vseh področjih javnega življenja: v gospodarstvu, prosveti, kulturi, šolstvu itd. Naš položaj je vedno težji, ker se gospodarska dejavnost krči na sploh in še bolj pri nas, draginja pa stopnjuje. Kako »imunitna« se v naši coni gospodari in za koga delamo, pove že samo dejstvo, da je nad 30% vseh delovnih ljudi ali 40.000 oseb nameščenih pri upravi. Katera zemlja si more privoščiti takšen »luksus«? Tako »vzorna« družbeno ureditev bi nam mogla nuditi edino Italija.

Nabrežinska kamnoseška industrija, nekoč v polnem razmahu in z nad 3000 delavci, danes života kot živi mrtvec, ki lahko že jutri izdahne. Ob tej ključni gospodarski veji usiha tudi kmetijstvo: tržne cene oziroma italijanska konkurenca, zaostalo in zaradi tega neracionalno obdelovanje, slabe letine, obdavčenje itd. — to odganja mladino z zemlje. V zvezi s krčenjem splošne gospodarske dejavnosti (industrija, obrt, pomorstvo itd.) se vedno bolj vsiljuje vprašanje gospodarskega obstoja našega delovnega človeka. Kam z mladino? O tujskem prometu, oziroma gostinstvu moremo reči le tole: edino Sesljan in deloma Devin prideta zadevno v poštev. Takšno je — bežno prikazano — naše življenje. Zato ga vedno bolj primerjamo z onim v coni B. (Tudi nekateri istrski ezuli v štivanskem ribiškem naselju imajo že močno domotožje!). Vemo, da si tukaj ne moremo privoščiti uredit-

(nadaljevanje na drugi strani)

Motiv z naše obale

V novi občinski LO Tolmin več žena!

Okrajni ljudski odbor Koper je na svojem zasedanju z dne 15. novembra 1952 sprejel nekatere važne dopolnilne predpise v zvezi z bližnjimi volitvami v zbor proizvajalcev okrajnega ljudskega odbora.

S prvim sklepom je odrejeno, da spada k volilni skupini industrije, rudarstva, gozdarstva, stavbeništva, komunalnih del in prometa v volilno enoto št. 8. Razen že določenih podjetij, še *Mestno podjetje za lokalno gospodarstvo v Kopru*, v volilno enoto št. 10 pa razen že navedenih podjetij še *Zadruga pristaniških delavcev v Piranu*.

V zvezi s tem je dopolnjen tudi sklep o sestavi volilnih teles v skupnih volilnih enotah tako, da tvori v volilni enoti št. 8 volilno telo 33 delegatov podjetij, v volilni enoti št. 10 pa tvori volilno telo 38 delegatov. Razen doslej določenih delegatov drugih podjetij pošlje Mestno podjetje za lokalno gospodarstvo v Kopru v svoje volilno telo 5 delegatov, Zadruga pristaniških delavcev v Piranu pa v svoje volilno telo 2 delegata.

S posebnim sklepom je OLO tudi odločil, da bodo volitve odborov zbor proizvajalcev v volilnih podskupinah splošnih kmetijskih združenj v nedeljo 30. novembra 1952, v vseh drugih volilnih skupinah pa v ponedeljek 1. decembra 1952.

Zaradi tega morajo gospodarske organizacije izvoliti svoje delegate za skupne volilne enote najkasneje do 26. novembra 1952.

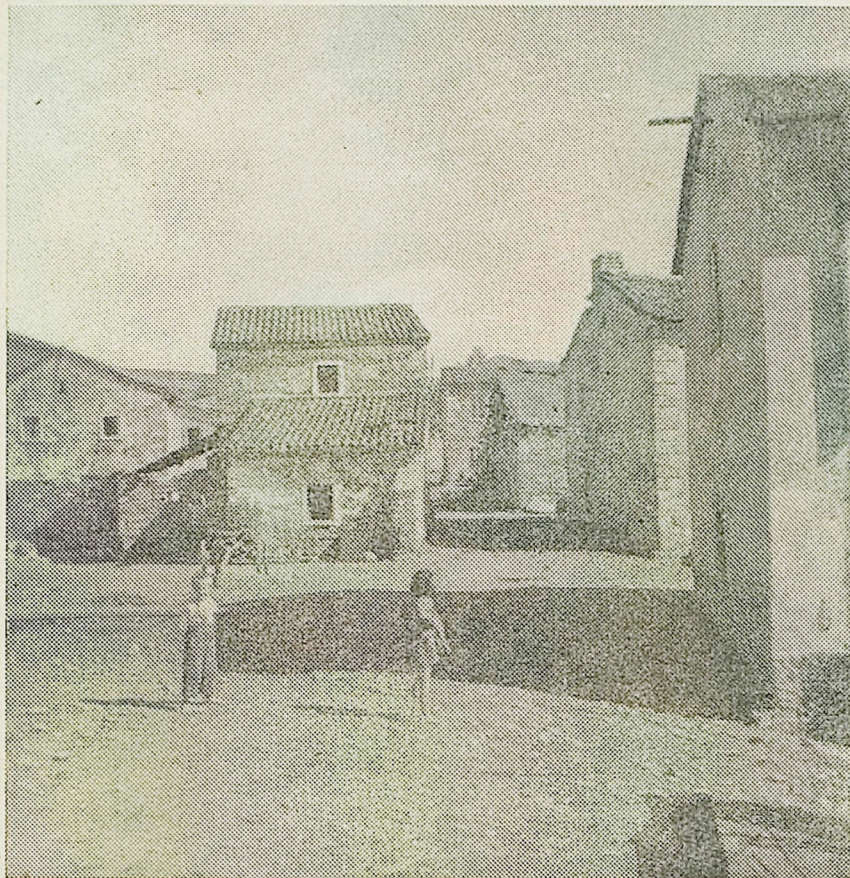
Končno so glede volilne skupine obrti za izvolitev odborov zbor proizvajalcev odredili, da znaša skupno število delegatov te volilne skupine 60 oseb. Od teh delegatov izvolijo: obrtniški delavci iz Kopra, Semele, Vanganela in Dekanov 36 delegatov in sicer: na volišču I. bodo izbrali obrtniški delavci Pleskarske zadruge z o. j. Koper, Pleskarske zadruge »Istra« z o. j. Koper in Mirzarske zadruge z o. j. Koper skupaj 20 delegatov, vsi drugi prej navede-

ni pa bodo volili na volišču II. skupaj 16 delegatov;

obrnliški delavci iz Izole izvolijo skupaj 12 delegatov; obrtniški delavci iz Pirana, Portoroža in Sv. Lucije pa skupaj 12 delegatov.

Ti delegati bodo nato izvolili na skupnem zasedanju dne 1. decembra 1952 2 odbornika zbora proizvajalcev.

Prizadete gospodarske organizacije opozarjamo, da se točno držijo navedenih predpisov, zlasti pa rokov glede izvolitve delegatov.

Vas Huje v Brkinih — Vsi starejši so na polju, zato pionirska nevesta kaj bi začela sama

Cepprav so odborniki občinskega ljudskega odbora v Tolminu aktivni, sta vendar občinska ljudska odbora v Bovcu in Kobanidu nekoliko bolj šla. Slaba stran občinskega LO v Tolminu je predvsem ta, da nimajo v odboru nobene žene. V predvolilnih pripravah bo naloga organizacije AFZ pa tudi vsega prebivalstva, da o tej stvari resno razmislijo, kajti nobenega dvoma ni, da so tudi v Tolminu sposobne žene, ki bodo znale nič slabše od moških tovanjšev voditi odgovorne

spodarski svet ustanovil posebno komisijo, ki bo ugotovila stanje po vseh planinah, ugotovila njihovo ugodnost ter določila, koliko in kakera živina se bo pasla po posameznih planinah. Posameznikom bodo izdali posebne odločbe, planine pa bodo pod upravo splošnih KZ. Kmeče se s temi ukrepi strinjajo in želijo, da bi bilo do prihodnje planšarske sezone vse urejeno.

Tudi svet za ljudsko zdravstvo je pokazal že nekaj lepih uspehov. Izvedel je revizijo socialnih podpor in jih skrčil od 95 na 75. Revizija je pokazala, da so dobivali podporo tudi ljudje, ki bi se prav lahko vzdrževali sami, ali pa bi jih lahko preživljali sorodniki. Hkrati pa je bilo tudi nekaj takih, ki jim je podpora pripadala, pa je niso dobivali. Svet za zdravstvo se zavzema, da bi ustanovili po vaseh tričlanske pododbore, ki mu bodo v pomoč za čim tesnejši stik s terenom.

Ljudski odbor občine Tolmin je ustanovil po vseh vaseh 3 do 5 članske vaške odbore, ki bodo nekaki svetovalci občine in bodo delali po statutu. Po vseh vaseh so že imeli po več zborov volivcev, ki so dobro uspeli. Največ so razpravljali o davkih, planinah, komunalni dejavnosti, delu občine itd. Zelo živo se je odvijala razprava o zbiranju diskusije so bile predvsem v pamizanskih vaseh Zadlar, Cadrg, Pojubi in Ljubinj. Ljudje so tod izrazili pripravljenost, da večino nestrokovnih del opravijo sami in dajo na razpolago tudi material. Slabše so uspeli zbori volivcev na levi strani Soče, razen v Kamnem, kjer se je stanje v zadnjem času zelo popravilo.

PROBLEMI OBČINE PODGORJE NA ZBORIH VOLIVCEV

Znano je, da je občina Podgorje po številu prebivalstva najmanjše občinska teritorialna enota v okraju Sežana, saj šteje le okrog 1000 prebivalcev, razen tega pa je tudi najbolj pasivna. Površina občine meri 5.187 ha, od tega je le 140 ha obdelovalnih površin, oziroma le 122 ha njivske površine, ki jo posejude 225 kmečkih gospodarstev. Večino površine občine tvorijo zelo slabi pašniki (3.147 ha) in nekaj nad 1000 ha je gozdne površine, večinoma porasle z nizkim gumičevjem. Nerodoviti površine imajo 526 ha. Prebivalci te občine, ki se skromno preživljajo, so večinoma poslani na železnici in drugih delih izven okraja.

Ob novi teritorialni razdelitvi je v vaseh občine, posebno pa v Rakitovcu in v Crnotičah, prevladovalo mnenje, da Podgorje nima glade na veliko pasivnost pogojev za samostojno občino, istega mnenja so bili tudi okrajni forumi. Za samostojno občino je bilo le nekaj ljudi v Podgorju in nekateri odborniki bivšega KLO Podgorje, ki so

obstoje občine po svoje utemeljevali in to dostavili tudi Svetu za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pri vladi LRS, ki je ta predlog tudi osvojil. Večina prebivalcev te občine pa je ostala s to občino nezadovoljna, posebno pa največje vasi Rakitovec, Praproče—Zazid, ki so si želele vključiti v občino Hernelje-Kozina. Ta vas predstavlja za njih gospodarski center, ker imajo povezavo z železnico. Tam imajo tudi večje trgovine, lekarno, zdravnik, živinodravnik in uslužnostno obrt.

Ta problem je ponovno prišel sedaj do izraza na zborih volivcev za sprejem kandidatov v občinski LO Podgorje. Volilci iz Rakitovca so zahtevali, naj se občina Podgorje ukine, prav tako pa tudi volilci v Crnotičah, kjer so celo izjavljali, da odbornikov za občino Podgorje ne bodo več predlagali. Volilcem na teh zborih volivcev so potem pojasnili, da bo vprašanje občine Podgorje morala rešiti Skupščina LRS in da bo odborov treba vseeno izvoliti, ker bodo ti, ko bodo občino Podgorje ukinili, avtomatično priključeni občinskemu LO Kozina.

Volilci so to tolmačenje razumeli in izbrali kandidate,

Tudi okrajni ljudski odbor Sežana stoji na stališču, da bo treba to občino čimprej ukiniti in to območje priključiti k občini Kozina.

Janko Valentinčič

PREDVOLILNA ZBOROVANJA MLADINE NA KOPRSKEM

Te dni je bilo na Koprskem več predvolilnih zborov mladine tako v Kortah za občino Izola-okolica, v Bertokih pa za občino Koper-okolica. Mladina, ki bo na prihodnjih volitvah 7. decembra prvič pristopila k volilnim skrinjicam, je podrobno obravnavala na teh sestankih pomen volitev in novih članov občinskih odborov.

Pri Sv. Luciji je mladina na predvolilnem sestanku predlagala kandidate za nov odbor mladinske organizacije. V Sečoveljah je mladina tudi izvolila nov odbor.

Mladinske organizacije v Kortah, pri Sv. Antonu in v Krvakih so prejele tudi diplome glavnega odbora mladine Slovenije za uspehe pri tekmovanju na čast VI. kongresa KPJ in v počastitev V. kongresa Ljudske mladine Jugoslavije. Ob zaključku zborovanja je mladina poslala resolucije glavnemu odboru Ljudske mladine Slovenije.

Zbori volivcev - zadržnikov v Pučah - Koštaboni

Zadržniki kmečke delovne zadruge so imeli tri zore volivcev, in sicer enega skupaj z vsemi množičnimi organizacijami obeh vasi ter po enega v vsaki vasi posebej. V Pučah in Koštaboni so predlagali za vsako vas po 4 kandidate za volitve v občinski ljudski odbor Smarje. Za delegata v okrajni ljudski odbor pa so predlagali tovariša Franca Kralja-Petka.

Novi odloki OLO Koper

Okrajni ljudski odbor Koper je na svojem zasedanju 15. oktobra 1952 sprejel nekaj važnih odlokov, ki so bili objavljeni v 5. številki Uradnega vestnika OLO Koper. Ker ti odloki posegajo v nekatera važna področja javnega in zasebnega življenja, je potrebno nanje opozoriti in se z njimi seznaniti.

Odlok o javnem redu in miru določa dolžnosti prebivalcev v zvezi z vzdrževanjem javnega reda in miru, snage, javne morale, zunanje izgleda naselij in zdravja prebivalstva. Med drugim omejuje odlok cerkveno zvonjenje na največ pet minut, kar je zaradi javnega miru nedvomno potrebno; omejuje mladini izpod 16 let brez spremstva staršev ali drugih odraslih oseb obiskovanje javnih lokalov in prireditiv; mladini izpod 15 let pa je sploh prepovedana udeležba na javnih plesih in drugih neprimernih prireditivah. Tudi to prepoved moramo pozdraviti kot zelo koristno in vzgojno, ker bo odpravila nekatere razvade, ki so pri nas še ostale iz fašizma. — Odlok predpisuje, da bodo kršilci predpisov kaznovani z denarno kaznijo do 3.000 dinarjev. Za lažje prekrške bodo organizirane cepiče.

Ob naši obali v cona A (nadaljevanje s prve strani)

ve življenja tako kot tam, ker tukaj ne vlada razred delovnega ljudstva in nimamo ljudskih zakonov, ni resnične demokracije, ni enakopravnosti. Cona B napreduje in si ljudska oblast prizadeva urediti družbene odnose v smislu socialističnih načel, mi pa »jo vozimo« po starem zarjavelem tiru. Vi delate, mi kričimo, vi gradite, mi rušimo. Tako »televa ukaz« mezmolljivega Rimaa.

Kljub temu — ne, prav zato smo še bolj smeli in ponosni, da smo veča onega debla, ki poganja tako čvrste in sočne mlade poganjke, ki bodo skoro rodili plodove v prid vsemu delovnemu ljudstvu. Prepričani smo, da tudi tod ne bo več dolgo kraljeval ne pozlačen treh, ne talar, ampak si bo ljudstvo s a-mo pisalo svojo sodbo.

Janko Furlan

ni Narodne zaščite storilce kaznovali na kraju samem.

Odlok o obratovalnem času za gospodarska podjetja v okraju Koper predpisuje za razne vrste podjetij (trgovine, razne prodajalne, obrtni obrati, gostinska podjetja) ob katerih urah morajo biti odprti poleti in pozimi.

S področja kmetijstva sta važna **Odlok o nadzorstvu nad proizvodnjo trtnih in sadnih sadik** ter **odlok o nadzorstvu nad obnovo vinogradov**. S prvim odlokom se postavljajo pod stalno strokovno nadzorstvo vse trsnice, drevesnice in matičnjaki. V njih bodo odslej smeli gojiti samo tiste podlage in sorte sadnega drevja in trnja, ki bodo določene z rajonizacijo vinogradništva oziroma sadjarstva. Vse trsnice, drevesnice in matičnjake morajo lastniki prijaviti okrajnemu svetu za gospodarstvo do 10. decembra 1952. Trsni in sadjarski material pa bodo smeli iz njih oddajati oziroma prodajati šele potem, ko bodo za to dobili dovoljenje, ki ga bodo strokovni organi izdali po opravljenem pregledu. Vsi ti predpisi ne veljajo za one kmetovalce, ki vzgajajo do 300 trsnih sadik ali do 100 sadnih drevesc letno za lastne potrebe. Za te male pridelovalce pa je predpisano, da morajo uporabljati primerne podlage in selekcionirane cepiče.

Odlok o nadzorstvu nad obnovo vinogradov pa določa, da se smejo za vinograde v bodoče uporabljati le zlahne sorte in ameriške podlage, ki so za dotični vinogradni okoliš primerne in odobrene. V bodoče vinogradniki ne bodo smeli več uporabljati kakršnihkoli korenjakov, kot so to d s i krat de ali doslej zlasti tu v Istri, temveč samo selekcionirane cepjenke iz trsnic. Samo začasno, dokler teh cepljenk ne bo dovolj na razpolago, se bodo korenjaki lahko še uporabljali po posebnih navodilih okrajnega sveta za gospodarstvo. — Od ok nadalje predpisuje, da bo v bodoče za vsako obnovo ali za saditev večjih vinogradniških kompleksov potrebno dovoljenje, ki ga bo izdal okrajni svet za gospodarstvo po strokovnem ogledu in ugotovitvi, če je

(Nadaljevanje na 4. strani)

posle ljudskih odbornikov.

Devečlanski svet za gospodarstvo in sedemčlanski svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, ki so ju izvolili že na drugi seji odbora mestne občine Tolmin, sta doslej pokazala precej agilnosti. Nekatera mestna podjetja, ki so bila finančno šibka je gospodarski svet reorganiziral, na njegovo pobudo pa je prevzela mestna občina bivšo mestno mesnico.

Največ pozornosti je gospodarski svet doslej posvetil planšarsvu. V občini je 22 planin, ki so bile pred uveljavitvijo zakona o agrarni reformi deloma last vasi in deloma posameznikov. Prej so kmetje pasli vse križem živino, zdaj pa je go-

Obvestilo upravnega oddelka VUJLA

Upravni oddelak Vojaške uprave JLA obvešča, da z dnem 22. 11. 1952 ne bodo več veljale stare osebne izkaznice, ki jih je bilo treba zamenzati do 26. VII. 1952 na osnovi uredb Vojaške uprave JLA od 26. V. 1952. leta.

Ta rok je bil že dvakrat podaljšan.

Pojasnilo glede uvoza tujih časopisov v jugoslovansko cono STO

Našo vest, da je pristojni urad VUJLA dovolil uvažati iz cone A v jugoslovansko cono STO nekatere tuje časopise in revije, popravljam v toliko, da je ta seznam objevil podjetje LI-PA v Kopru. Hkrati sporočamo, da je treba črtati s seznama avstrijski časopis »Oesterreichische Zeitung«.

Pojasnilo uredništva

Uredništvo »Slovenskega Jadrana« pojasnjuje v zadevi članov o postojnskem gostinstvu, ki smo jih objavili v 31., 32. in 33. številki našega lista, da je imelo predvsem namen pomagati razčistiti, oziroma opozoriti na nedostanke, ni pa imeo namena žaliti tega ali onega, predvsem pa ne direktorja tov. Leopolda Langa. V kolikor so očitki izvezeneli žaljivo, jih ni smatrali za take. Zadevo postojnskega gostinstva je po naših člankih raziskovalo več komisij in predlagalo izboljšave.

TEDEN DNI DOMA

Predsednik Gospodarskega sveta zvezne vlade Boris Kidrič že delj časa boleha za obolenjem hematopoetskega sistema, zaradi česar je že večkrat dobil transfuzijo krvi. Konec preteklega tedna se je njegovo stanje nenadoma poslabšalo. Ob bolnikovi postelji so noč in dan najboljši domači zdravniški strokovnjaki, ki mu nudiyo vso pomoč. Vest o boleznii tovariša Kidriča je izzvala globoko zaskrbljenost po vsej državi in iz vseh krajev prihajajo brzojavke, v katerih žele delovni ljudje naše domovine tovarišu Kidriču čim prejšnje ozdravljenje. V soboto ponoči so obiskali Borisa Kidriča tudi maršal Tito, Milovan Djilas in Moša Pijade, prav tako pa so se pripeljali v Beograd člani vlade LR Slovenije Miha Marinko, Marjan Breclj, Ivan Maček in Boris Kraigher. Po zadnjih vesteh se je zdravstveno stanje tov. Kidriča nekoliko izboljšalo.

V soboto se je začel v Ljubljani IV. kongres AFZ Slovenije, katerega se je udeležilo 700 delegatov iz vseh krajev Slovenije, zastopnice žena iz STO in iz Slovenske Koroške, člana polietbiroja CK ZKS Stane Kavčič, podpredsedni-

ka prezidija Ljudske skupščine Slovenije Ivan Regent in France Bevk ter predsednica CO AFZ Jugoslavije Vida Tomšičeva. Referat o vlogi žene v izgradnji socializma je imela predsednica AFZ Slovenije Angela Ocepkova, tov. Vida Tomšičeva pa je govorila o vlogi žene kot državljanke. Tov. Tomšičeva je tudi predlagala, da bi se preimenovala AFZ v Zvezo socialističnih žena Slovenije, oziroma Jugoslavije.

V Lukavcu v Bosni so pred dnevi pridobili prvih 40 vagonov domačega koka. Dnevna proizvodnja koka bo znašala v začetku 300 ton.

V bližini Tuzle so našli prve sledove nafte v globini 1000 metrov. Na tem področju nadaljuje se vrtanje in sodijo, da bodo lahko črpali nafto na več krajih.

Predsednik zvezne vlade maršal Tito je prejšnji teden sprejel jugoslovanske diplomatske predstavnike v tujini, ki so se kot delegati ali gostje udeležili VI. kongresa KPJ. Jugoslovanski diplomatski predstavniki so konec tedna odpotovali na svoja službena mesta.

Kakšno „pomoč“ SPREHOD PO SVETU ponujajo Sovjeti prijateljskim državam

Na vseh mednarodnih konferencah, katerih se udeležijo tudi Sovjeti, se ti ne morejo prehladiti v svojih govorancah, kako miroljubna in nesebična je Sovjetska zveza do drugih držav in narodov, zlasti pa do tistih narodov, ki so mnogo trpeli in pripomogli k skupni zmagi v zadnji vojni in se otreli izkriščevalskega jama.

Čeprav je ta moskvska dobrota vsem dobro znana in bi se je povsod radi otreli, sovjetski diplomati ne opuščajo nobene priložnosti, da ne bi nenehno prepričevali druge narode in njihove predstavnike, kako je Sovjetska zveza vsak trenutek pripravljena priskočiti na pomoč vsakemu, ki jo zato zaprosi. Moskva se celo jezi na tiste države, ki nočejo zaprositi te pomoči ali pa jo celo odklanjajo.

Tako se je zgodilo prejšnji teden tudi na seji gospodarskega odbora glavne skupščine OZN, kjer so razpravljali o programu tehnične pomoči nerazvitim državam. Jugoslovanski delegat Leo Mates se je namreč zahvalil predsedniku odbora za tehnično pomoč in je podprl resolucijo, ki predvideva 20 milijonov dolarjev kreditov v prihodnjem letu za razširitev načrta tehnične pomoči. Sovjetski sateliti so nato vstali in pričeli na vsomogo hvaliti »bratsko pomoč«
Sovjetske zveze, a sovjetski predstavnik je zagovarjal moskovsko načelo dvostranske pomoči.

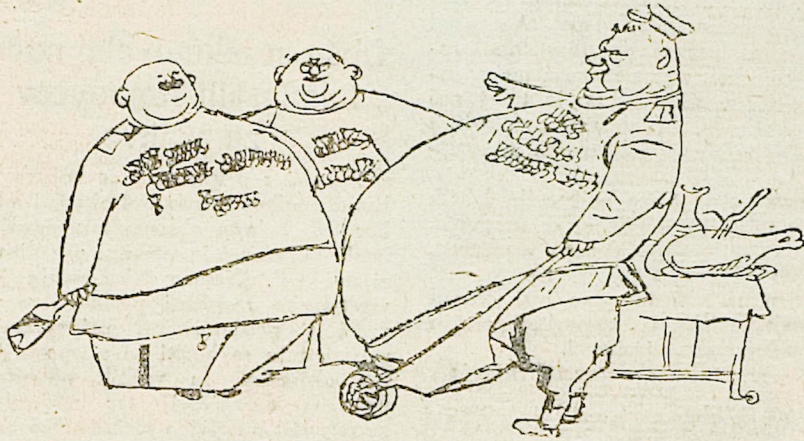
Tedaj se je dvignil jugoslovanski delegat Mates in objasniti delegatom, v čem je pravzaprav ta sovjetska »bratska pomoč«. Dejal je, da ima Jugoslavija o tem bridke izkušnje in je navedel vsebinsko sovjetskega sporazuma o dvostranski pomoči, ki jo je leta 1948 ponujala Sovjetska zveza Jugoslaviji. Moskva je po tem sporazumu zahtevala od Jugoslavije, naj plača sovjetskim izvedencem potovanja in njihovo bivanje, naj nakupi opremo za delo teh izvedencev ter naj plača v dolarjih ali v zlatu vse stroške v zvezi z njihovim delom.

Sovjetski delegat je kar skočil in napadel Matesa z brutalnimi in žaljivimi besedami, toda Matesovih dokazov ne samo da ni pobijal, temveč se ni niti dotaknil samega vprašanja. Pač pa je napadel Jugoslavijo, češ da je prešla v imperialistični tabor in je to skušal dokazati z obiskom zapadnih političnih in vojaških osebnosti v Jugoslaviji in z vojaško pomočjo, ki jo Jugoslavija dobi od Združenih držav Amerike.

Jugoslovanski delegat mu je nato mirno odgovoril in dokazal, da Jugoslavija v resnici dobiva vojaško pomoč iz Amerike, toda temu je kriva Sovjetska zveza. Poudaril je, da je Sovjetska zveza prav tako kriva, da se Jugoslavija oborožuje in da vloga v svojo obrambo največje napore, ker sta svoboda in neodvisnost Jugoslavije ogroženi prav po Sovjetski zvezi.

Sedaj nam je jasno, zakaj se Sovjetska zveza povsod in ob vsaki priložnosti ogreva za dvostransko pomoč: ker to pomeni ne samo gospodarsko, politično in vojaško zasužnjevanje države, ki to sovjetsko »pomoč«
sprejema, temveč čisto navadno ropanje njenih bogastev.

Mikojan na XIX. kongresu VKP (b): »... Morali smo tudi zvišati proizvodnjo nekaterih pijač, ki vzpodbujajo apetit...«

— Ravno o pravem času, tovariš Mikojan! Kaj bi bilo z našo zunanjo politiko, če bi bog nas tega varuj — nenadoma zgubili apetit!

Francijo in Nemčijo razdvaja Posarje

V Posarju bodo 30. novembra parlamentarne volitve, ki so vzbudile veliko razburjenje v vsej Zapadni Nemčiji. Vse stranke razen kominformistov odločno protestirajo proti načinu volitev, iz katerih so izključene takolimenovane nemške stranke, ki zastopajo stališče, da se mora Posarje vrniti Nemčiji ne samo politično temveč tudi gospodarsko.

V zapadnonemškem parlamentu so sprejeli resolucijo, s katero protestirajo proti sarskim volitvam, proti odrekanju demokratičnih svobod in v odrekanju strankam do javnega delovanja. Resolucija poudarja, da zvezna vlada ne sme priznati sarskega parlamenta, ki bi izšel iz volitev 30. novembra ter odobrava poziv sarskih nedovoljenih strank volivcem, naj se držijo glasovanja. V parlamentu je sam kancler Adenauer kritiziral politiko sarskega ministrskega predsednika Hoffmanna, ki zahteva francosko-sarskih gospodarskih konvencij. Hoffmanna je ostro napadel tudi voditelj social-demokratske stranke Omlenauer, ki je dejal, da ni nobene razlike med prakso sarske vlade in prakso v Sovjetskih satelitskih državah.

V zvezi s temi volitvami je prišlo tudi do spora med Zapadno Nemčijo in Francijo glede ureditve Posarja. Obe vladi sta se namreč že sporazu-

General Eisenhower se je v torek prvič sestal s Trumanom, odkar je bil izvoljen za predsednika Združenih držav Amerike. Njegov prihod v Washington je bil pravzaprav svečan vohod zmagovalca v Belo hišo. V sprevedu od letališča do Bele hiše je bilo najmanj milijon ljudi, v glavnem radovednežev.

Po razgovoru s Trumanom v Beli

hiši, v katero se bo Eisenhower uradno vselil šele 20. januarja, so izdali izjavo, v kateri je rečeno, da sta se oba predsednika pomenila o nekaterih najvažnejših vprašanjih, ki zadevajo Združene države Amerike v območju mednarodnih odnosov. Truman je Eisenhowerja podrobno poučil o zaupnih državnih poslih, ki jih ima na razpolago. V izjavi se tudi ugotavlja, da Eisenhower ne more prevzeti predsedniške odgovornosti, dokler ne prevzame oblasti. Eisenhower in Truman nista sklenila nobenega dogovora, ki ne bi bil v skladu z duhom ameriške ustave. Iz Bele hiše je Eisenhower odšel tudi v vojno ministrstvo, kjer so mu prikazali vojaški položaj ZDA in še posebej potek vojnih operacij na Koreji.

Iz tega se da sklepati, da je za Ameriko trenutno Koreja najvažnejše mednarodno vprašanje, o katerem pač mora biti novi predsednik podrobno poučen. Kakor smo že pisali, je Eisenhower že v volilni kampanji obljubil svojim volivcem, da bo obiskal Korejo in osebno pripomogel, da bi čim prej prišlo do miru. V torek je izjavil novinarjem, da še ne ve točnega datuma svojega odhoda v Korejo in s tem potrdil, da bo svojo obljubo tudi držal.

V Ameriki se za sama zasedanja sedanje skupščine Združenih narodov kaj malo zanimajo. Ameriški listi, ki so v glavnem v rokah republikansko usmerjenih lastnikov, se omejujejo le na napade na Organizacijo, zlasti pa na njeno tajništvo. Listi obtožujejo OZN, da je orodje v rokah Sovjetske zveze, tajništvo pa da je kar leglo sovjetskih agentov in volunov. Nekateri listi celo zahtevajo, naj bi Združene države Amerike prepovedale delovanje OZN v New Yorku. Nekateri opazovalci menijo, da je tudi Trygve Lie podal ostavko na tajniško mesto pod pritiskom gonje ameriškega tiska proti OZN.

Doslej še niso izvolili novega tajnika, kandidatur pa je precej. Najresnejši je libanonski kandidat Charles Malik, vodja libanonske delegacije na sedanjem zasedanju. Omenjajo tudi filipinskega poslanika v ZDA Charlesa Romula in mehiškega delegata Padila Nervo. Za koga se bodo odločili, je sedaj težko ugotoviti, posebno ker se še ne ve za mišljenje Moskve, ki je tako sistematično bojkotirala dosednjega tajnika Trygve Lieja.

Pa preidimo kar v južno Evropo, in sicer v Grčijo, kjer so bile v nedeljo parlamentarne volitve. Do zadnjega dne se ni vedelo, kako bodo volitve izpadle. Niti najboljše poznalci grških razmer, kjer se čisto menjajo vlade, niso postavljali prognoz. Znani so povedati edino to, da bodo odločilno vlogo odigrali prebivalci Aten, ki volijo kar 25 poslancev. Nedelja pa je pokazala, da so atenski prebivalci v večini glasovali za vodjo stranke »Zbiranja grškega naroda, maršala Papagosa in mu tako omogočili zmagajočo vsoj Grčiji. Zaradi večinskega volilnega sistema, ki je bil uveden pri sedanjih volitvah, je dobil Papagos 241 sedežev v parlamentu. Vse ostale stranke so pa dobile le 59 mest. S tem je dobil Papagos tudi absolutno oblast in mandat za sestavo vlade, v katero so prišli samo njegovi pristasi.

Pripomniti moramo, da so bile to že tretje parlamentarne volitve v zadnjih treh letih. Glavna borba na nedeljskih volitvah je bila med koalicio Plastirasove stranke sredine, v kateri so tudi Venizelozovi liberalci in Papagosova stranka. Da je zmagal Papagos so v precejšnji meri pripomogli tudi kominformisti, ki so dobili poziv po radiu iz Moskve naj glasujejo za Plastrasa, ker je Papagos v obilni meri izkoristil v volilni kampanji, zatrjujoč, da je Plastiras povezan s Krijemljem.

Z grškimi volitvami so bili zelo zadovoljni v Ameriki, kjer je Papagos precej popularen še iz zadnje vojne. Upajo da bo sedaj prišlo do pomiritve med njim in kraljem Pavlom, ki sta si že precej časa navskrili. V jugoslovanskih krogih vlada prepričanje, da zmaga Papagosa ne bo vplivala na jugoslovansko-grške odnose, ki so se zadnje čase zelo izboljšali.

Drugič bomo poramali še malo na bližnji vzhod, v Afriko in tudi Evropo ne bomo pozabili.

Resolucije ne bodo rešile Koreje

Korejsko vprašanje se na glavni skupščini Organizacije združenih narodov vleče in vleče kakor ljubljanska ali pa londonska megla. Doslej se to vprašanje še ni pomaknilo z mesta, kopicijo se le resolucije za resolucijo in vsak predlagatelj brani svoje stališče, tako da je vse skupaj podobno že nekakšnemu sejmu. Čeprav je dosedanji glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie pred otvoritvijo sedanjega VII. zasedanja Glavne skupščine opozoril vse delegacije, naj bodo v svojih predlogih stvarne in naj se ne vodi nepotrebna dolga diskusija, ni vse to nič pomagalo in do danes niso s korejskim vprašanjem prišli niti do prve stopnice.

Svojo skupno resolucijo je dalo že 21 držav, zatem Mehika, Sovjetska zveza in še druge države in nazadnje je prišel še indijski kompromisni predlog, ki ga je indijski delegat gospa Pandit predložila v ponedeljek. Vse resolucije se pravzaprav vrtijo okrog repatriacije vojnih ujetnikov kakor okrog vrele kaše.

Kakor smo že zadnjic omenili, je sovjetski zunanji minister predlagal, naj bi se ustanovila posebna komisija neposredno prizadetih strank in drugih držav, ki niso udeležene v korejski vojni. Po predlogu Višinskega naj bi komisija takoj podzvela ukrepe za rešitev korejskega vprašanja na podlagi združitve obeh Korej. Samo združitve pa bi izvedli Korejci pod nadzorstvom te komisije. Seveda noče Sovjetska zveza ničesar slišati o prostovoljni repatriaciji vojnih ujetnikov in se trmasto izgovarja na ženevske konvencije. Pripomniti je treba, da v času, ko so bile ženevske konvencije sprejete, ni sestavljalec niti na um padlo, da se vojni ujetniki ne bi radi vrnili v svojo domovino, medtem ko je po zadnji svetovni vojni teh primerov bilo zelo veliko. Razumljivo je, da se tudi v korejski vojni številni vojni ujetniki bojijo vrniti na svojo rodno grudo v Severno Korejo, ker jih tam čaka od Sovjetov kopirani teror. Sovjeti namreč zlostavljajo svoje vojake, ki so prišli v tuje ujetništvo in jih celo obsojajo na smrt, češ da so izdali domovino.

Preidimo sedaj na zadnji indijski kompromisni predlog. Ta predvideva, da bi ujetnike obeh strani spravili na nevtralnem področju, ki bi bilo pod nadzorstvom posebne komisije, ki bi poskrbela za repatriacijo vojnih ujetnikov in bi jo sestavljalo pet delegatov raznih držav. Po indijskem predlogu bi položaj vsakega ujetnika, ki se ne bi vrnil v domovino v 90 dneh po sklenitvi premirja, uredili na konferenci za Daljni vzhod. V repatriacijsko komisijo bi prišle štiri države, ki so bile že sprejete v Pan Mun Jomu, in sicer Švedska, Švica, Poljska in Českoslo-

vaška. Te štiri države bi izbrale petega člana, ki bi igral vlogo razsodnika. Če ne bi prišlo do sporazuma v treh tednih od prvega sestanka, bi zadevo predali skupščini.

Tako govori indijski predlog, ki pa nima izgledov, da bo sprejet. Obveščeni krogi so že istega dne, ko je Indija predložila svojo resolucijo, omenili, da so Združene države Amerike nasprotne tem pogojem. Kako težko bo reševati korejsko vprašanje, lahko ugotovimo tudi iz govora samega predsednika sedanjega zasedanja, kanadskega zunanjega ministra Pearsona, ki je dejal po radiu, da bi morala Organizacija združenih narodov posvetiti vse napore korejskemu vprašanju. Opozoril je vse članice, naj podzamejo vse možne ukrepe, samo da se ne bi spopad še razširil in da ne bi prišlo do tega, da bi Sovjetska zveza stopila iz OZN.

Seveda bi bilo korejsko vprašanje lahko rešiti, če bi se obe najvažnejši velesili na svetu odrekli svoji imperialistični politiki in priznali enakopravnost vseh narodov in vseh držav in če bi se držali obveznosti, ki sta jih sprejeli kot članici OZN.

Suspenszija po členu 2222

»Suspenszija a divinis«
pomeni po katoliškem cerkvenem statutu prepovedati za določen čas določenemu klerškemu predstavniku maševanje in izvrševanje vseh verskih obredov. To je v cerkvenem statutu precej visoka kazen. Škof Santin je te dni suspendiral »a divinis«
dva duhovnika iz jugoslovanske cone — Pegana in Svečiča — ker sta se udeležila skupščine Ciril-Metodijskega društva v Ljubljani. Kazen pa je Santin utemeljil z izjavo, da sta oba duhovnika prekršila člen 2222 statuta rimskokatoliške cerkve. Člen 2222 pravi, da je treba nemudoma kaznovati vse tiste cerkvene zastopnike, »ki se udeležujejo, prisostvujejo ali pa podpirajo pohujševalno dejavnost«.

To pomeni, da je po Santinovem mnenju Ciril-Metodijsko društvo pohujševalna ustanova. Čudno to, če se upošteva, da cerkveni oblastniki v Sloveniji niso kaznovali nobenega duhovnika zaradi udeležbe na tej skupščini. Ko je Santin izdal kazen o suspensziji verjetno ni premislil, da je vendarle nerodno, da imajo neki cerkveni oblastniki o določenih ustanovi tako mišljenje, drugi pa drugačno.

Očividno je, da je Santin kaznoval duhovnika Pegana in Svečiča, »ker star se udeležila skupščine slo-

venske katoliške ustanove, ki jo ne usmerja italijanski iredentizem«. Santin je s tem še enkrat potrdil, da se ni niti za meter oddaljil od stališča, ki ga je zastopal v času fašizma, ko je dal zapreti 11 interniranih nad 15 in izgnati 32 slovenskih in hrvatskih duhovnikov. Santin je s tem zadnjim ukrepom utrdil v javnosti ugotovitev, da mu gre le za poglabljanje skrajnih šovinističnih odnosov med narodnostmi. Višek Santinove nesramnosti pa je v tem, da je dostavil duhovnikom Peganu in Svečiču pismeno kazen napisano v italijanski, kakor da bi šlo za italijanskega duhovnika.

Da pa bo razlog, ki je vodil Santina pri izrekanju kazni duhovnikom Peganu in Svečiču, jasnejši, moramo poudariti predvsem neoporečnost Santinovega škofijskega sodišča. Kakor nalašč je to sodišče zelo poučeno o pogojih, ki predvidevajo kazen na osnovi člena 2222. Član škofijskega sodišča v Trstu je poleg ostalih naš stari znanec don Malusa, ki je bil duhovnik v Piranu in ki je moral zbežati, ker je javnost izvedela, da je imel opravka z raznimi ženskami za cerkvenim oltarjem. Ne samo to. Nekateri duhovniki v Trstu vedo povedati, da namerava vključiti Santin v škofijsko sodišče tudi bivšega

melj o evropeizaciji tega ozemlja sedaj pa je naenkrat prišlo do zaostritve, posebno po zadnjih izjavah nemškega ministra Kaiserja, ki je dejal, da Nemčija zahteva združitve Posarja z Nemčijo prav tako, kakor zahteva združitve z Vzhodno Nemčijo. Francoski zunanji minister je ob svojem prihodu iz New Yorka v Pariz dejal, da ima Francija dokumente, s katerimi lahko dokaže, da se je zapadna Nemčija izjasnila za načelo evropeizacije Posarja in da so edine težave le nekatera gospodarska vprašanja.

Na vsak način predstavlja Posarje še vedno kamen spotike med Nemčijo in Francijo. Sedanje volitve v Posarju bodo pa ta spor še poglobile, ker noče niti ena niti druga država odstopiti od svojih zahtev.

Upravni odsek Vojaške uprave JLA sporača:

da je tržaški škof Santin v zvezi s prisotnostjo duhovnikov jugoslovanske cone STO na skupščini Ciril-Metodijskega društva v Ljubljani, dostavil pismo duhovnikom Pegan-Dominiku, prodčanu v Krvavčah in Svečič Ivanu, župniku v Momjanu, s katerim jih kaznuje s »suspensio a divinis«
zaradi sodelovanja na omenjeni skupščini Ciril-Metodijskega društva.

To je samo del stalnega pritiska, ki ga izvaja škof Santin na duhovnike v jugoslovanski coni STO, o čemer je bila javnost že prej seznanjena z obveščilom od junija tega leta.

duhovnika v Sečovljah don Bortuzza, ki pa je izkoriščal sagrestijo namesto oltarskega ozadja za razne ljubavne razmerja. Kaj ni to »pohujševalna dejavnost«
? Za koga torej velja člen 2222?

Ker smo že pri tem, bi bilo dobro omeniti tudi najnovejši podvig predstavnika katoliške klera, o katerem je te dni izvedla tukajšnja javnost. Gre za franciskana Tonettija, ki je preišel 15. avgusta po nalogu Vatikana iz Rima v Strunjan, da se spozna s prilikami v coni in da z ognjevitimi pridigami prinese tukajšnjemu prebivalstvu vatikanski blagoslov. Ni potrebno dodati, da se je franciskan, preden je prišel v cono B, ustavil tudi pri Santinu.

No, tudi franciskana Tonettija je zadela strelca ljubezni. Prišla ga je obiskati neka Tamaro Rita, ki je v Trstu predsednica neke sekcije katoliške akcije ter je z njo enostavno prebil v ljubavni strasti kar dve noči. V Trstu pa pravijo, da se tu izvaja teror proti duhovnikom!

Na vsak način je pokazal tudi franciskan Tonetti vse pogoje, da ga vključijo v Santinovo škofijsko sodišče in da ga določijo za eksperta pri izrekanju kazni slovenskim duhovnikom po členu 2222 cerkvenega statuta.

Na zboru volivcev v Hruševju so razkrili starega razbijača vaške enotnosti

V naši vasi se iz dneva v dan opaža večji napredek na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. Predvsem bi omenili aktivno delovanje KUD »Nanos« iz Hrenovic, ki je v zadnjem času dal dve uspeli prireditvi in njegovi člani se pridno pripravljajo za nadaljnje uprizoritve. KUD »Lgo Gruden« iz Hruševja je sicer šele začel delati, vendar lahko sklepamo iz aktivnosti odbora, da se bo kmalu razvil in zavzel mesto, ki mu pripada.

Hkrati z razgibanostjo našega kraja pa so stopili na dan tudi nekateri negativni pojavi razbijaštva in izzi- vanj, kar je prišlo predvsem do izra- za na zboru volivcev 9. novembra. Zbora so je udeležili tudi naš poslance Jože Hrihar, ki je podal izrpen referat o splošni politični in gospo- darski problematiki, ter so ga vo- livci toplo pozdravili. Prav tako so z odobravanjem sprejeli besede taj- nika OLO Postojna tov. Garzarolija, ki je poudaril pomen sedanjih vo- litvev, njihovo široko demokratičnost ter vlogo sodelovanja ljudstva v delu občinskih ljudskih odborov.

Zbor volivcev bi se nedvomno zaključil v vsestransko zadovoljstvo prebivalstva, če ne bi nastopil s svoj- jim razbijaštvom znani izzi-vač na vseh množičnih sestankih Ivan Knafele iz Hruševja. Ko je kandida- cijska komisija predložila že potrje- no kandidatno listo v obravnavo, so jo volivci soglasno in z velikim odo- bravanjem sprejeli, le Knafele je stopil v opozicijo. Prav je, da si zato ves primer nekoliko bliže ogledamo.

Tik pred sprejetjem kandidatne liste je Knafele v diskusiji o kandidatu Jakobu Sajovicu, ki je pošten in delaven državljan, trdil, da je leta »profesionalen komunist« in da prejema zato kot predsednik KZ 13.000.— din mesečne plače. V svoji onemogli jezi do komunistov, Fran- te in socializma dejal, je šel celo ta- ko daleč, da je dejal, da je bil na- čin glasovanja fašističen.

Že v začetku svojega »govora« je z važnim tonom hotel prepričati zbor volivcev, da ima kandidat Sajovec »številne napake« in da po osvobo- diti kakor med okupacijo ni ničesar storil za ljudstvo. Zaradi teh klevet so ga frontovci krepko zavrnili, saj sta vsem znana poštovitost in delavnost tov. Sajovca, prav tako pa tudi Knafelčevo razdiralno delo med okupacijo in dans. Na vprašanje občinskega tajnika Ivana Fatujske, če je sploh član kakšne množične organizacije, je Knafele de- jal: »Jaz nisem član »tistiha« orga- nizacije.

Da bi opravičil svoj poraz na zboru volivcev, je Knafele tudi po se- stanku še dolgo v noč pijan robantil po gostilni in skušal prepričavati posameznike, da ima on prav. Seve- da se mu to ni posrežilo, kajti ljud- je ga že predrobno poznajo.

Ob tej priložnosti bi omenil, da nekateri v vasi še vedno gojijo ne- kakšen strah pred njim, kajti Kna- fele ob vsakem koraku daje videz, da je nekaj posebnega in tudi s svojo pretkanostjo marsikje uspe. Večina vasi pa se zgraža nad njegovim po- četjem, zlasti kadar Knafele udrinja po komunistih in izreka »mastne« na račun ljudske oblasti. Zaradi ne- katerih, ki se ga brez vzroka boje, pa je Knafele prepričan, da mu ne bo nihče stopil na prste.

Novi odloki OLO v Kopru (nadaljevanje z 2. strani)

dotično zemljišče sploh primerno za vinograd. Prošnje za to bo treba vložiti vsako leto do 15. julija za naslednje leto, svet za gospodar- stvo pa bo moral prošnjo rešiti naj- kasneje do 15. oktobra.

Nadaljnji zelo važen predpis te- ga odloka je, da prepoveduje sadit v mlade vinograde vrtno in polje- deške kulture.

Izjema bo lahko dovolil okrajni svet za gospodarstvo. Ta predpis sicer krepko posega v dosežanje običaje naših vinogradnikov, ven- dar se bo treba uporno boriti za njegovo dosledno uveljavitev, če hočemo dvigniti naše vinogradni- štvu količinsko in kakovostno. Jas- no je, da dve rastlini ne moreta dobro uspevati, če hkrati črpata hrano iz iste zemlje.

Dosledna uveljavitev teh dveh o- dlokov je torej pogoj za dvig vino- gradništva v koprskem okraju.

Naj omenimo tudi to, da je Kna- fele ob neki priložnosti dejal: »Če ne bi bilo teh psov, bi mi uspe- lo...« Res zanimivo bi bilo zvedeti, kdo so ti psi in kaj naj bi mu uspelo, še bolj zanimivo pa bi bilo vedeti, koliko časa misli Knafele, da bo take in podobne besede lahko še nemoteno izgovarjal. Sicer pa ima Knafele v skrajnem primeru na raz- polago še eno obrambo, ki se je po- služuje takrat, kadar mu prede naj- bolj trda, in sicer, da poklekne pred človeka in ga s povzdignjenimi ro- kami prosi, naj ne prevzema ukre- pov zoper njega. Tak je torej naš »junak« ki bi se rad proslavil s svojimi deli za ljudstvo in za skup- nost.

Ker pa je mera »njegovih dobrih del« od NOB do danes že prepolna, pozivamo razbijača naše skupnosti, da se odstrani s politične pozornice, ker nima niti moralne niti drugih pravic, vsiljevati komurkoli svojih nazadnjaških miselnosti.

Frontovci Hruševja

V okrajni zbor proizvajalcev v Sežani bodo izvolili najboljše delavce

V petek je bila v Sežani konferen- ca predstavnikov delavskih svetov in predsednikov sindikalnih podružnic vseh gospodarskih organizacij v okraju. Na konferenci so obravna- vali priprave delavskih vodstev in sindikalnih organizacij za volitve od- bornikov v okrajni zbor proizvajal- cev. Predstavniki delavskih organi- zacij in sindikalnih podružnic so se udeležili obširne diskusije, kjer so se pogovorili o vprašanjih v zvezi z izvajanjem volitev. Organizacije so sklenile takoj pričeti s predvolilnimi sestanki po delovnih kolektivih.

V okraju bodo samo tri gospo- darske organizacije izvajale nepo- sredno volitve odbornikov v okrajni zbor proizvajalcev in to: Kuril- nica Divača, gradbišče Splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Sežani in postaja JDŽ v Sežani, ki imajo lete zadostno število zaposle- nih, da lahko same volijo neposred- no svoje odbornike s samostojnimi volilnimi enotami. Vse druge gospo- darske organizacije pa se bodo zdru- žile po več skupaj po sorodnih pa- nogah in tako tvorile skupaj 17 vo- lilnih enot. Vse te gospodarske or- ganizacije bodo izvolile 417 delega- tov, ti delegati pa bodo izvolili 16 odbornikov. Zbor proizvajalcev bo štel torej 20 odbornikov.

Vse gospodarske organizacije so se na konferenci zavezale, da bodo do 3. novembra izvedle vse volitve delegatov, tako da bodo do 30. no- vembra izvoljeni tudi vsi potrebni od- borniki. Po podjetjih in zadrugah so se že pričeli sestanki organizacij Zveze Komunistov, kjer razpravljajo o izbiri kandidatov.

Na konferenci so se predstavniki tudi sporazumeli, kdaj naj bi v vsaki volilni »enoti« izvoljeni delegati volili svoje odbornike.

Kurilnica Divača, Splošno gradbeno podjetje »Primorje« in postaja JDŽ v Sežani bodo volili odbornike že 25. novembra. Trgovski in gostinski obra- ti pa bo do potom delegatov volili svojega odbornika 26. novembra v Sežani. Prav tako tudi KDZ in držav- na posetva Odolina in Sežana ter Ko- bilarna Lipica. Isti dan bodo izvedli volitve tudi OGRAD Sežana, DES Se- žana in rudnik »Tima«. 27. novem- bra bodo volili svoje odbornike To- varna Pletenin. Steklarna Galanterija v Sežani, v Dutovljah Kraški mar- mor Vrhovlje in Kamnolom Kopriva, v Divači pa vse postaje JDŽ v okra- ju razen Sežane.

Dne 28. novembra bodo volili svo- jega odbornika delegati KZ iz vse Istre, 30. novembra pa vse druge splošne kmetijske zadruge na pod- ročju Brkinov, okolice Sežane in na Krasu.

Janko Valentič

Starokopitnež na sestanku na Pivki

V Pivki smo imeli 14. novembra zbor volivcev za izbor kandidatov za okrajno skupščino. Udeležba je bila slaba, predvsem pa je žalostno to, da so se sestanka udeležili po večini le delavci in nameščenci, ne pa tudi kmetje in obrtniki, ki jih je v teh krajih precejšnje število.

Ko je kandidacijska komisija pred- lagala za kandidata tovariša in tova- rišico iz našega kraja, se je oglasil neki volivec in dejal: »Ženska je za kuhati, ne pa zato, da bi nas zastopala v okrajnem izvršnem ljudskem odboru.«

Take besede mečejo precej čudno luč na tistega, ki jih je izrekel, saj dokazujejo, da je prespal vseh osem let graditve socializma v naši državi in da so mu neznani vsi napori naše ljudske oblasti, da si je žena pridobila popolnoma enakopravno vlogo z moškimi na vseh področjih javne- ga in družbenega življenja.

M. C.

Obširni tekmovalni načrt tolminskih frontovcev za volitve

V zvezi s pripravami za volitve v ljudske odbore je razpisal okrajni od- bor OF Tolmin obširno tekmovanje med občinskimi in vaškimi organiza- cijami OF. Namen tekmovanja je vsestransko razgibati prebivalstvo v zvezi s predvolilnimi pripravami, utrjevati in se boriti za osamosvoji- tev občinskih in vaških odborov frontnih organizacij ter utrjevati Fronto kot množično socialistično or- ganizacijo da se bo dosledno in za- vestno borila za nadaljnji razvoj so- cialistične demokracije. V tekmovan- je se bo vključilo že opravljeno de- lo frontovcev v pripravah za volitve in bo trajalo do prvih sej novih ob- činskih in okrajnega ljudskega od- bora.

Tekmovalni program obsega de- vetnajst točk, med katerimi so naj- važnejše: aktivnost frontnih odborov in posameznikov v predvolilnih pri- pravah, najbolje organizirana pred- volilna zborovanja, najbolje politič- ne predpriprave za volitve v zbor proizvajalcev, izbor najboljših fronto- vcev in občinske in v okrajni ljud- ski odbor, vključevanje delavcev in žena v ljudske odbore, razkrinkava- nje sovražnikov ljudske oblasti, ob- javljanje vesti iz predvolilnih pri- prav v centralnem in lokalnem časopisu ter zbiranje novih naročnikov, izvedba in udeležba na volitvah, po- buda za dvig politično ideološkega dela v raznih organizacijah (šport- ne, kulturno-prosvetnih itd.), tolma- čenje splošne gospodarske situacije frontovcem, borba za varčevanje v gospodarstvu, vključevanje novih čla- nov v splošne kmetijske zadruge, zvišanje in izboljšanje kmetijske pro- izvodnje v zadrugah in ureditev no- tranjih organizacijskih zadev front- nih organizacij.

Okrajni frontni odbor bo podelil najboljšim občinskim frontnim odbo- rom tri nagrade (20.000, 15.000 ter 10.000 din). S tem tekmovalnim pro- gramom bo Fronta tolmiskega okra- ja tekmovala tudi z drugimi okraji Slovenije.

Občinska predvolilna konferenca ZB v Šmarjah

V nedeljo zvečer je bila v dvora- ni Zadrúnega doma v Šmarjah ob- činska predvolilna konferenca ZB. Na konferenci je govoril tov. Ben- čič, ki je poudaril »da so bivši par- tizani sinovi ljudske revolucije in če ima kdo pravico biti kandidat, so to prav bivši boreci«. Predlagal je tudi, da bi v vseh vaseh občine razglasili za praznik tisti dan, ko so možje in fantje odhajali v partizane.

Bivši borec iz Krkavč je dejal, da je njihova vas med zadnjimi kar zadeva počastitev spomina padlih borecev in da se mora prizadevati, da bodo čimprej postavili spomenik.

Na tej konferenci so izvolili deset- članski občinski odbor Zveze borecev. Na predvečer 29. novembra — praz- nika republike — bo novi občinski odbor organiziral v dvorani Zadrú- nega doma slovesno akademijo, na kateri bodo razdelili spomenice svoj- cem padlim borecem.

S konferenco so poslali brzojavko tov. Borisu Kidriču, v kateri mu že- lijo, da se čimprej pozdravi in zopet prevzame odgovorno mesto v naši ljudski vladi.

*

V zadnji številki »Slovenskega Jadrana« smo objavili tekmovalni program SIAU občine Šmarje na čast VI. kongresu KPI, 29. novembra in volitev v ljudske odbore. Danes ob- javljamo prve uspehe tega tekma- vanja, ki dokazuje, da ljudje vseh vasi občine Šmarje kot vedno ne go-

Od Triglavava

Poslopje osnovne šole v Šebreljah, ki je bilo ob letošnjih počitnicah prenovljeno znotraj in zunaj

Občni zbor SHPZ v Trstu

vorijo samo kaj bodo napravili, tem- več to pokažejo z delom.

Prvi dan VI. kongresa je bilo na prostovoljnem delu iz vasi Šmarje, Grintovec in Koveljak 50 ljudi, ki so pri popraviljanju cest opravili 250 ur. Ljudje vasi Grintovec in Koveljak so že prej opravili na čast VI. kongresu 432 prostovoljnih ur. Na čast VI. kongresa so na dan za- četka v Pomjanu opravili 300 prosto- voljnih ur, v Gažonu 50 ur, v Novi vasi 50 ur, v Krkavčah 50 ur, v Pad- ni 80 ur pri popraviljanju cest in čiščenju napajališč. Vaščani iz Puč in Koštabone so prvi dan kongresa opravili 497 ur na cesti Križišče—Koštabona. Pri zadnjih delih spome- nika padlim borecem pa je delalo 20 ljudi. Pri odkritju spomenika je bilo navzočih nad 1000 ljudi iz vse občine. Po vseh vaseh so postavili slavoloke z napisi in okrasili javne prostore in zgradbe.

Pri vsem tem delu niso pozabili na kulturno izobraževanje. V Šmar- jah obiskuje večerne kmetijske in gospodinske šole 50 ljudi dvakrat ted- ensko, v Pučah pa 20 ljudi. V Šmarjah je dvakrat tedensko tudi godbena šola. V Novi vasi se godba pripravlja za nastop na Dan repub- like. Prav tako se pripravlja KUD v Krkavčah za kulturni nastop. Sode- luje pri učenju 20 mladink in mla- dincev.

Za Dan republike bodo vaške Zve- ze borecev preskrbele za razstavo po- večanih slik padlih borecev. Razstave bodo v Šolah, v Šmarjah in v Pom- janu so že zbrali vse slike in jih da- li povečati.

Vsi odbori SIAU občine Šmarje so že izdelali sporede proslav za 29. november. Sodelovale bodo vse mno- žične organizacije.

Po vseh vaseh so že zaključili z zbori volivcev in so sestavili liste kandidatov. Na zborih volivcev je prisostvovalo nad 80% volilnih upravičencev.

Predvolilni sestanek žena Sv. Ubald Bonini

Tudi žene iz Sv. Ubalda in Bo- ninov so se zbrale, da se pogovorijo o važnosti udeležbe na prihodnjih volitvah in še o drugih tekočih vpra- šanjih. Na sestanku je ženam do po- drobnosti pojasnila njihove pravice tov. Lojzka Plesničar, omenila je vlogo žene pri vzgoji otrok, ter pod- črtala, da je od žene odvisno v veli- ki meri, kako bo delal bodoči kade- r. V debati so se žene zanimale za otroški vrtec in za bralne večere vrtca. Pokazale so zanimanje tudi za bralne večere.

Mlada učiteljica Jolanda Mikac je ženam obljubila vso pomoč pri bralnih večerih in ustanavljanju otroškega vrtca.

Anton Brajnik

V nedeljo je bil v Gregorčičevi dvorani v Trstu letni občni zbor Slo- vensko-hrvatske prosvetne zveze. Polnoštevilna udeležba delegatov, ki so zastopali vsa slovenska kulturno- prosvetna društva, slovenske šolske in druge vzgojne ter kulturne usta- nove, je dokazala veliko zanimanje tržaških Slovencev za vprašanja slove- nske kulture. Na konferenci so ob- ravnavali vprašanja zatiranja sloven- skega šolstva v Trstu, onemogočanje ustanavljanja slovenskih otroških vrtcev ter številne krivice, ki se do- gajajo Slovincem na jezikovnem, šolskem in kulturnem področju. Podrobnejše poročilo s konferen- ce, na kateri so sprejeli tudi protestno resolucijo, bomo objavili v prihodnji številki.

Zadnja seja izvršilnega odbora OF za TO je bila posvečena izključno vprašanju obnavljanja fašizma v Trstu. Predsednik OF tov. Franc Štoka je v tej zvezi podal izrčno analizo političnih dogodkov, ki pot- trjujejo, kako se danes v Trstu fa- šizem svobodno razvija in nastopa javno po tržaških ulicah. V svojem poročilu je tov. Štoka poudaril pod- poro fašizmu od strani italijanske iredente in kominformizma, ki so odkrito podprli fašistično stavko in fašistične izgrede ob mračnih dogod- kih, kar je rimska imperialistična politika izkonstila, da izsili london- sko konferenco. Tedanja podpora fašizmu je povzročila še bolj odkrit nastop fišistov, ki danes postopoma zavzemajo vidne položaje ne samo v raznih italijanskih političnih orga- nizacijah, ampak tudi v gospodar- skih in socialnih ustanovah.

Predsednik OF je izrekel tržaškim delavcem priznanje v imenu OF, za- radi njihovega odpora proti fašizmu za časa mračnih izgredov, ko so de- lavci odklonili stavko, ki so jo pro- glasili iredentistični in kominformi- tični voditelji v pomoč fašistom. Prav tako so delavci nastopili proti fašističnim manifestacijam, dne 3. in 4. novembra v Trstu in Sredipolju. Franc Štoka je poudaril, da so kom- informisti v Trstu dobili javno priznanje fašistov in iredentistov za njihovo protijugoslovansko gonjo, ki jo načrtno vodijo ob vsaki priliki izbruh fašističnih in šovinističnih protijugoslovanskih manifestacij in provokacij tako na javnih zborova- njih kot v tržaškem občinskem svetu.

Izvršni OOF je zavzel odloč- no stališče proti fašizmu v Trstu, ki ga morajo OF kot najdoslednejša protifašistična organizacija in vsi resnični tržaški antifašisti pobijati in obenem pred javnostjo razkrinkavati zaveznike fašizma, ki se skrivajo pod plaščem voditeljev iredentizma in kom- informizma.

do Jadrana

Več izobrazbe in strokovnega znanja na podeželju so predlagali delegati na zasedanju okr. LO v Kopru

V soboto je bilo v Kopru IX. redno zasedanje okrajnega LO, katerega sta se kot gosta udeležila tudi pomočnik komandanta Vojske uprave JLA major Knežević in delegat jugoslovanske vlade pri Vojaški upravi JLA ing. Pavle Žaveer.

Odborniki so na tem zasedanju razpravljali o šolstvu in socialnem zavarovanju. Obširno poročilo o šolstvu je podal predsednik okrajnega sveta za kulturo in prosveto tov. Mario Abram. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo na Koprskem v zadnjih sedmih povojnih letih porabljenega za šolstvo v koprskem okraju četrta milijarde dinarjev. To je dokaz, kako je ljudski oblasti pri srečni izobrazba delovnega ljudstva. Ko je ob osvoboditvi 1945 prevzela skrb materialno za vzdrževanje in istočasno za kulturno-prosvetno izobrazbo ljudstva na Koprskem, je bila slika zelo žalostna. Na tisoče ljudi po vaseh ni znalo pisati, šole so bile skoro vse požgane, učiteljskega kadra ni bilo. Res »lepi uspehi« prinašalec »dvatisočletne kulture!« Tovariš Abram je v poročilu omenjal razna šolska vprašanja in navedel potrebe investicij za šolstvo v prihodnjem letu.

V razpravi, ki je sledila temu poročilu so delegati govorili o potrebi večernih nadaljevalnih šol in o vprašanjih šolstva na vasi. Dr. Kovačič je posebno poudaril nujnost in potrebo večjega znanja kmetov in zadržnikov. Dejal je, da je pri nas kmetijski donos nižji kot v naprednih državah. Tega vprašanja pa ni mogoče rešiti samo z dobavo strojev. Potrebna je mnogo večja strokovna kmetijska izobrazba. Isto velja tudi za naše ribiče. Stojan Cink je pri vprašanju strokovnih šol predlagal, naj bi okrajni svet za prosveto uvedel za vajence nekaterih strok obvezno nižje srednješolsko izobrazbo. O ureditvi osnovne šole v Kampel. Salari sta govorila tovariša Vatovec in Fusiš.

O vprašanju socialnega zavarovanja je poročal predsednik okrajnega sveta za zdravstvo in socialno politiko dr. Ferfolja. Lani je Zavod za socialno zavarovanje porabil za zdravila, oskrbnino in druge datjave 369 milijonov dinarjev. Skupni prispevki pa so znašali le 269 milijonov dinarjev, tako da je bil primanjkljaj znaten. Proračun stroškov za prihodnje leto znaša skoraj pol milijarde dinarjev. Predlagal je, da bi se te stroške nekoliko omejilo, da ne bi bilo deficita.

V razpravljanju so delegati podali svoja mnenja za rešitev tega vprašanja. Stroški za povprečnega zavarovanca so v koprskem okraju mnogo višji kot kjerkoli na svetu.

Skupščina je ob zaključku sprejela nekatere odloke. Med temi odlok o razveljavitvi odločbe občinskih LO Marezige in Dekani o trošarini na žganjaku, ker nasprotujeta zakonu. Sprejet je bil tudi odlok o zamenski podpredsednik okrajne volalne komisije doktorja Degrešiča, ker je bil izbran za kandidata v Piranu in kot tak ne more biti član te komisije. Bil je sprejet odlok o najemninah za obrtne lokale in še nekateri popravki že izdanih odlokov.

KRKAVČE

Pretekli teden smo imeli v Krkavčah roditeljski sestanek. Zbralo se je okrog 35 roditeljev. Po tej udeležbi lahko ugotovimo, da starši spoznavajo pomen takih sestankov. Po poročilu tovariša učitelja o domačih nalogah in o pomoči staršev v povezavi med šolo in domom so nekateri starši posegli v razgovor. Ugotovili smo, kako kvarno vpliva na otroke nepravilen odnos staršev do šole. Posegli smo v dobo fašizma, ko je bilo vseeno, ali je otrok obiskoval šolo ali ne. Takrat je bila glavna skrb, da bi nas obdržali v temi in nas tako laže izkoriščali. Danes pa ni več tako! Naloga vseh je, da naše otroke izobrazujemo in vzgajamo, da bodo postali dobri člani naše družbe.

Na tem sestanku smo sprejeli tudi sklep, da bomo ustanovili vaski RK. V ta namen smo določili nabiranje

prostovoljnih prispevkov. Nabranih je bilo nad 6000 din. S tem zneskom bomo nabavili najpotrebnejši material za prvo pomoč. Izvolili smo odbor RK, ki bo skrbel, da bodo v omari vedno najbolj potrebna zdravila. Omarica bo v šoli, kamor se bodo ljudje ob potrebi lahko zatekli po pomoč. M. M.

Člani KDZ Puč-Koštabona so zaključili jesenko setev

V kmečki delovni zadugi Puče-Koštabona so zaključili setev ozimnih žit. Za začetek je vsa setev pokazala zelo dobro in zadržniki lahko pričakujejo, če bodo vremenske razmere ugodne, dobrega pridelka v prihodnjem letu. Kot pionirjem zadržništva v Slovenski Istri jim tudi mi želimo, da bi bila žetev bogata in klasje težko in polno debelega zrna.

Ta zadruga je tako prva, ki je zaključila setev ozimnega žita. Za začetek je vsa setev pokazala zelo dobro in zadržniki lahko pričakujejo, če bodo vremenske razmere ugodne, dobrega pridelka v prihodnjem letu. Kot pionirjem zadržništva v Slovenski Istri jim tudi mi želimo, da bi bila žetev bogata in klasje težko in polno debelega zrna.

Marezige

Na naši volilni enoti smo imeli že dva predvolilna sestanka. Udeležba je bila velika in smo že, na prvem sestanku predlagali in potrdili delegate. Na drugem sestanku so bili navzoči tudi člani Fronte iz Loparja. V okrajni ljudski odbor bomo na volilnih enotah v Marezigah in v Loparju volili enega delegata.

CERKNICA

Deklata iz Cerknice so završile kuharski tečaj z okusno kuharsko razstavo. Zvečer je imela organizacija žepa prireditelj, katere dobiček je namenjen za zimsko pomoč revežem.

V torek je bil množični predvolilni sestanek ob veliki udeležbi volivcev. Govoril je tovariš Jože Lesar in so bili zbrani kandidati za nov občinski odbor. V četrtek bi se imel vršiti že dvakrat napovedani sestanek za volitve v svet proizvajalcev, sklicatelj pa ni bilo od nikoder. V soboto smo imeli predavanje o kongresu KPJ v Zagrebu. Predaval je tov. Matevž Hacc, udeležba in zanimanje je bilo zelo veliko.

Lovska družina iz Cerknice je prestala izpit dne 12. novembra v Postojni prav dobrim uspehom. Volkove, ki se stalno pojavljajo v naši okolici, bo morda sedaj zadela roka pravice naših 11 članov lovške družine, da bo enkrat za vselej konec tej nadležni zverini. L. G.

Občni zbor KZ Cajnarje

Na občnem zboru kmečke zaduge v Cajnarjih je poročilo, ki ga je podal tov. Jože Kovačič, ustvarilo jasno sliko o napredku zaduge. Najboljša priča je čisti dobiček, saj ga ima zaduga do junija meseca nad milijon dinarjev.

Tega dobička bodo deležni vsi člani zaduge v obliki umetnega gnojila. Zadugi je treba dati vse priznanje, da ni pozabila na naše najmlajše na mladino. Prvim je dala 5000 din za nabavo šolskih potrebščin. Te šolske potrebščine bodo otroci prejeli v obliki nagrad na Dan republike 29. novembra. Otroci se zadugi iskreno zahvaljujejo.

Za potrebe LMS v Cajnarjih so namenili 25.000 din, kar je dokaz pravilnega razumevanja zadržnikov za mladinska vprašanja.

Na tem zboru so sklenili postaviti še živinorejsko, kmetijsko in gozdarsko sekcijo.

Delo v zadugi bo odslej mnogo lažje in obeta za naprej še več uspehov. Že letos so nabavili razne kmetijske stroje, ki bodo članom olajšali delo.

I. Vidrih

Begunje nad Cerknico

Na občnem zboru kmetijske zaduge so sklenili, da bodo dali za obnovo doma kulture v Begunjah

500.000 din. S tem bodo olepšali dvorani znotraj in jo podaljšali za 7 metrov.

Ta kmečka zadruga je do sedaj dala že nad en milijon din kredita za obnovo poslopja osnovne šole v Begunjah. Že ob koncu tega leta se bodo otroci že preselili v obnovljeno poslopje.

Obisk delegacije ZB v bolnici v Ankaranu

Preteklo nedeljo je počelamska delegacija okrajnega odbora ZB iz Kopra obiskala bolnišnice v zdravilišču v Ankaranu, med katerimi je 23 bivših borcev. Bolniki so se zbrali v kulturni dvorani. V imenu delegacije jih je pozdravil tovariš Avgust Primožič, ki se je pred letom sam zdravil v zdravilišču. Med drugim je tov. Primožič omenil, da je bolezen bivših borcev posledica naporov v NOB. Ljudska oblast si dames prizadeva, kako bi bolnikom olajšala to stanje in jim nudila kar potrebujejo. Tudi če je nekaterim bivšim partizanom omogočeno, da bi sodelovali pri gradnji socializma, se pri nas gradi s hitrejšim polem kot v deželah, ki imajo zdrave ljudi. Poudaril je, da bo Zveza borcev vedno skrbel za svoje bolne člane in želel vsem čimprejnjega ozdravljenja. Delegacija je nato izročila bolnikom razna darila, med katerimi tudi nekaj knjig.

V imenu bolnikov se je zahvalil tovariš z Bujskega. V razgovoru so se bolniki pritožili, da jih premalokrat obišče pošujoci kino in še takrat le z revnimi filmi. V zdravilišču je 80 bolnikov in želijo, da bi jih kimo obiskal vsaj vsakih osem dni. Prosili so tudi za nabavo novih knjig, ker jih ima knjižnica bolnice premalo.

Organizacija Zveze borcev bo poskrbela, da bo želji bolnikov čimprej ustrezno. P. A.

Livarna Strukelj v Solkanu je izdelala 37.000 težek rigolni plug

Zopet nova velika pridobitev za naše kmetovalce in zadržnike, še posebej pa za vinogradnike in sadjarje. Livarna — Livarna Strukelj v Solkanu — Nova Gorica je te dni izdelala prototip rigolnega pluga, ki bo oral zemljo za obnovo vinogradov in sadovnjakov 90 centimetrov globoko. Novi plug je pravi velikanski saj tehtaja »samo« 37.000 kg. Vse modele in tudi pest koleša je kolektiv livarne izdelal sam. Posebno zaslugo imajo modelarji, ki so napravili modele, da so odlični odlično uspeli.

Med vinogradniki, sadjarji in zadržniki vlada veliko zanimanje za to pridobitev. Veseli so nad uspehom male goriške livarne. Delovni kolektiv livarne bo na izkušnjah, ki jih je pridobil, pričel izdelovati ne več prototipe, pač pa lastni tip rigolnega pluga, ki bo pojačen in poenostavljen z isto težo lahko oral do 1.10 metrov globoko. Letno bo livarna izdelala po predvidevanju zmogljivosti do 10 takih plugov.

Ta nova pridobitev nam znova kaže, kako se tudi kmetijska mehanizacija postopoma dviga in izboljšuje. Stari leseni plugi in široke kopače bodo kmalu dobile svoje edino mesto — v muzeju — kamor še spadajo. jP—

Rod Srebrnih krtov v Idriji

Dne 13. novembra so ustanovili v Idriji taborniško organizacijo, ki si je nadela ime »Rod srebrnih krtov«, ki najlepše simbolizira značaj naše kotline. Referat o taborništvu je imel telovadni učitelj na gimnaziji tov. Hladnik Jože, o praktičnem delu pa je referiral tov. Pahor Miloš. Zbor, katerega se je udeležilo 77 bodočih članov, večinoma iz vrst mladine, je toplo pozdravil delegat Zveze tabornikov iz Ljubljane tov. Rendla Igor in dal vsespotrebne napotke za razvoj nove organizacije.

V starešinstvo so bili izvoljeni tov. Hladnik Jože kot načelnik rodu, tov. Logar Srečko, Miklavčič Vlado, Golob Miro, Mercina Emil, Pahor Miloš ter vodniki vodov Pahor Radica, Vršec Vinko, Brezigar Joško, Ropret itd. Za sedaj bo osnovnih pet vodov, trije na gimnaziji, eden na rudarski šoli, eden na osnovni, njim pa se bo priključil še vod iz mestne in rudarske mladine, ki ga bo vodil tov. Cerkvenik Lojze. Napravili so si tudi načrt za delo, kjer bodo sedaj v ospredju priprave za izpite, zimsko taborenje ter glavne priprave za letno taborenje. Med temi pripravami pa se bo morala organizacija utrjevati.

Elektrogospodarska šola v Cerknem je stavila v obratovanje svojo prvo šolsko termo-elektarno

Ko je bila 4. decembra 1950. leta predana šola svojemu namenu, je bilo v njenem programu poleg delavnice, učilnic in internatskih prostorov tudi vzpostavitev šolskih elektrarn in to kaloničnih kakor hidravličnih.

Dne 7. novembra so šolo obiskali vsi člani upravnega odbora Elektroenergetškega sistema Slovenije in si ogledali vse učilnice, delavnice, internatske prostore, predvsem pa novo zgrajeno prvo šolsko termo-elektarno. Termo-elektarna ima stalno lokomotivo, ki jo je šola dobila s prenosom osnovnih sredstev iz premogovnika Pečovnik pri Celju. Je to bila stara, skoraj popolnoma nerabna lokomotiva, na kurjenje s premogom. Potrebna je bila popravila, izmenjave cevi in drugih delov, predvsem pa predelave na kurjenje z žaganjem. Dovoz premoga v Cerkno bi namreč tako podražil pogonske stroške, da bi bila

energija veliko predraga, torej neekonomična. Popravila in preurejanje se je z vsjo vnebo in ljubeznijo lotil tovariš FAKIN Karel pod okriljem Elektroljubljane — Servis za ind. instalacije. Ta priznani strokovnjak na tem področju tehnike ni samo temeljito popravil in preuredil lokomotivo na kurjenje z žaganjem, ampak je tudi skonstruiral celo vrsto dodatnih aparatov tako, da predstavlja elektrarna s temi aparati moderno toplarno v malem, kjer se toplotna energija izkoristi v največji možni meri. Elektarna ima: vodočistilno napravo, čistilec strojnega olja, izločevalac olja iz vode in izpušne pare, pregrevalac pare, predgrevalac napojne vode z izpušno paro in protistrujni aparat.

Izpušna para ne bo šla izgubljena v zrak, ampak bo v protistrujnem aparatu grela vodo, ki bo cirkulirala v radiatorjih in grela prostore učencev v internatu. Poleg tega bo izkoriščena para tudi za gretje vode v kopalnici in pralnici šole.

Elektarna — toplarna bo poleg izkoriščanja pare v grelne namene proizvajala tudi toliko električne energije, da bo lahko razsvetljevala ne samo velike šolske objekte, ampak bo po potrebi dajala el. energijo tudi trgu Cerkno. S tem bo Cerknjanom zelo pomagano, saj so pogosto v temi, ker je daljnovod, ki jih veže z hidroelektarno Podmelec in slabem trošnem stanju in zato v čistem kvaru. N. pr. preteklo zimo je bilo Cerkno brez električne luči skoraj 14 dni.

Poleg tega pa bo šolska elektrarna pomagala — sicer skromno — s svojo proizvodnjo električne energije ob času redukcij celotnemu elektroenergetskemu sistemu Slovenije s tem, da bo oskrbovala svoje lokalno področje z električno energijo.

Šolska elektrarna pa ne bo vršila samo gospodarskih nalog, ampak tudi vzgojne. Saj se bodo v njej pod strokovnim vodstvom strojnih in elektrotehnikov učiteljev praktičnega pouka vežbali v strojni in elektro pogonski službi učenci šole v dobre obratne elektničarje, v čigar namen je bila v glavnem tudi zgrajena elektrarna.

Po ogledu vseh prostorov in naprav so učenci priredili delavcem in tehnikom članom upravnega odbora uprave Elektroenergetškega sistema Slovenije, v novi lepi jedilnici skromen koncert. Delovni kolektivi hidro in termo-elektarn so darovali sredstva, s katerimi so si učenci kupili 12 članski tamburaški orkester. Tako se je orkester prvič predstavil darovateljem s nekaj pesmimi. Najbolj je ugajal venček partizanskih pesmi. Nato je zapel še nekaj boibonih pesmi mladinski šolski pevski zbor.

Mogočno je v dvorani donela slovenska pesem iz mladih grl in to na tistem Primorskem, ki je želelo nad 30 let pod fašizmom, kjer je bilo vsako slovensko pesje zločin! Dobra akustika dvorane je še bolj dvignila svečano razpoloženje. Posebno se je izvajanje mladincev dopadlo članu upravnega odbora najstarejšemu delavcu elektrogospodarskega sistema Slovenije, odličnemu in dolgoletnemu pevcu tov. GEC Rudolfu, članu delovnega kolektiva hidroelektarne FALA. V ganljivem in prepričevalnem govoru je poudaril razliko, kako je bila v kapitalistični stari Jugoslaviji zatirana delavska mladina in kaj vse nudi današnji mladini nova socialistična Jugoslavija.

Tudi predsednik upravnega odbora uprave El. energ. sistema Slovenije je v svojem govoru poudaril skrb države za šolo in dvig novih strokovnih kadrov za naše obstojne in bodoče elektrarne.

V nedeljo, 9. novembra pa je bila svečanost predaje elektrarne svojemu namenu. Predsednik občinskega odbora Cerkno je vklopil elektrarno v omrežje velikih hidro in termo-elektarn Slovenije. Na svečanem kosilu je direktor šole pozdravil vse goste. Posebno pa je nazdravil tov. Fakinu Karlu, ki je s svojim delom in strokovnimi nasveti največ pripomogel, da je dobil tolminski okraj svojo prvo termo-elektarno. Zaželel mu je še mnogo zdravih let v koristnem delu pri gradnji nadaljnjih termo-elektarn v dobrobit delavskih množic naše drage domovine. »R

Sv. Lucija - Občni zbor kmečke zaduge

Pred dnevi je imela kmečka zadruga pri Sv. Luciji, ki šteje 420 članov svoj redni letni občni zbor. V poročilu upravnega odbora je bilo med drugim sporočeno, da je imela zadruga prvih šestih mesecih tekočega leta 2 milijona čistega dohodka.

Za volitve v zbor proizvajalcev je ta zadruga samostojna in bodo njeni člani volili dne 30. novembra enega delegata v zbor proizvajalcev. Tudi kmečki zadugi v Smarjah in Kopru bosta lahko volili po enega delegata, ker imata zadostno število članov.

Druge zaduge kot Ankaran, Skofije, Sv. Anton, Bertoki, Osp, itd. so že imele predvolilne sestanke, na katerih so člani izbrali delegate za volilna telesa njihovih enot, izmed katerih bodo volili odbornike.

Razno iz Tolmina

Ze nekaj časa deluje v Tolminu pripravljalni odbor za ustanovitev društva »Svoboda.« Na skupnem sestanku komunistov so se zavzeli za pridobivanje članov. Do sedaj se je prijavilo že 150 članov. Od prijaviteljnih je največ pevcev, kar je že sedaj znak, da bomo imeli močan pevski moški in mešani zbor. Precej številna je tudi igralska družina.

Novemu društvu »Svoboda« bo gotovo šel na roko odbor mestne občine, saj je denarno podpiral tudi dosedanje gledališče.

Tolminska čitalnica ima precej rednih obiskovalcev, mima pa za to primernih prostorov. V kratkem se bo preselila v večje in primernejše prostore.

Občinski odbor Zveze borcev v Tolminu je postal zelo delaven. Veliko je pomagal pri postavitvi spomenika padlim borcem. Zavzel se je za ureditev vaskih kronik in popravo poškodovane spominske plošče. Potrebna denarna sredstva bo Zveza borcev dobila s kulturnimi prireditvami.

Člani Zveze borcev so poživali tudi staršelske družine in osnovali društvo za konjski šport.

V Tolminu so uredili tudi pokopališče padlih borcev iz NOB. Načrt za skupno grobnico je izdelal arhitekt Tomazič. —on—

KOBARID

Med vsemi občinskimi ljudskimi odbori na Tolminskem se je najbolje pripravil Kobarid, ki je prvi izvedel predvolilna zborovanja po vseh volilnih enotah. Vsi zbori so dobro uspeli in so volivci živo razpravljali o kandidatih, kar dokazuje veliko število predlaganih.

ker želimo, da bi v svoji sredi zbrala res najboljšo mladino, ki se bo zavedala težkih obveznosti te organizacije.

Upamo, da bomo lahko poročali že kmalu o prvih uspehih tabornikov iz Idrije, ki gotovo ne bodo hoteli biti zadnji, čeprav so najmlajši rod!

L.S.

Arheološki muzej za Istro v Pulju Rudolf Saksida razstavlja

Muzej za Istro v Pulju, ki je po svoji specialnosti arheološki, obsega veliko bogastvo kulturno-zgodovinskih znamenitosti in arheoloških najdb v Istri in njej pripadajočih otokih. Zbirke, v drugi svetovni vojni izropanega in po osvoboditvi preurejenega muzeja, so razvrščene v 11 velikih razstavnih dvoranah, hodnikih in stopniščih, muzejskem dvorišču, muzejskem parku in depotu.

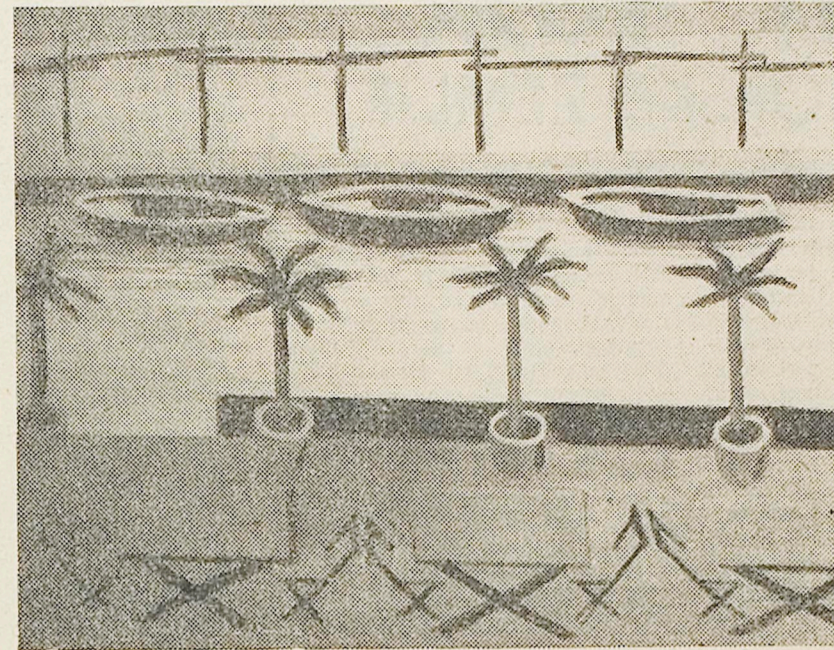
Prazgodovinski oddelek muzejskih zbirk in izložbe obsegajo kontinuirani niz najdb od mlajše kamene dobe pa vse do rimske okupacije Istre in otokov. Najznačilnejši predstavnik mlajših kameno-dolnih najdb so otoki Brioni, kjer so našli razen kulturnega gradiva tudi pravo delavnico kamenega orodja in orožja. To orodje niso na Brionih izdelovali samo za potrebo otočnega prebivalstva, temveč tudi za izvoz in zamenjavo z istrskim kopnom globoko v notranjost. Način življenja in stanovanja kakor tudi družbeno-ekonomska struktura etnično nepoznatih prebivalcev Istre in otokov v mlajši dobi in predrimskih ilirov prikazujejo številni razstavljeni predmeti, ki so opremljeni z napisi, risbami in skicami. Ilirsko dobo v kulturnem in zgodovinskem razvoju Istre in otokov prikazujejo in ponazorjujejo tudi številne mlajše in starejše najdbe gradinskega obdobja. Ti dve

s svojimi kulturnimi in dekorativnimi elementi periferijsko kretsko-mikenskega umetnostnega okusa in kulturnega delovanja. Reprezentativne so najdbe skulpture z naturalistično predstavo rojstva, fragmentarnega torza konjenika kakor fragmenti tudi moških kipov, ki imajo kulturni značaj. Za dognanje umetnostnega okusa in ornamentalne tematike pa so tudi važni najdeni arhitekturni fragmenti s spiralnim in meanderskim okrasom. Prazgodovinska ilirska naselbina Vizače-Nesactium — je bila uničena v borbi z Rimljani (178—177 pred n. e.) in na njenih ruševinah je našel smrt skupaj z branitelji ilirske svobode tudi njihov vodja — kralj Epulon. Drugo važno prazgodovinsko gradinsko najdišče je Stari Gočan blizu Barbana.

Rimski oddelek, ki je najboljše, predstavljajo razstavnici prostori rimske skulpture in plastike, razstava drobnih predmetov vsakodnevne uporabe in lapidarij. Med razstavljenimi skulpturo in plastiko sta posebno pomembna dva imperatorjska torza nadnaravne velikosti iz drobnozrnatega belega marmorja, ki so jo našli v Pulju, relief s predstavo pomorske bitke, scena lova na leve, relief posmrtnih običajev, deklice s košarico na glavi, statue žena in božanstev, med njimi glave Jupitra, relief s predstavo Mitrovega kulta itd. Med drobnimi pred-

materiala in umetniške vrednosti, tako tudi v pogledu obsežnosti in monumentalnosti arhitekture: Avgustov hram na forumu, Sergijeovski slavolok na vhodu v ulico 1. maja, Henkulova in Dvojna vrata v parku ohranjenega kasnoantičnega mestnega obzidja, ostanki osmerokotnega mavzoleja v parku nasproti muzejskega poslopja amfiteater in drugi.

Prehodno dobo velikih ljudskih migracij — preseljevanje narodov — in vseh ostalih dogodkov v vrstino zgodovinskega toka in razvoja od IV.—VIII. stoletja n. e. kakor tudi dobo bizantinske oblasti v Istri pa ilustrirajo spomeniki, ki so večinoma kulturnega značaja. To so fragmenti cerkvenega pohištva ranokrščanske, bizantinske in romanske kulturne arhitekture. Cerkevno pohištvo te dobe se odlikuje po jako razširjenem dekorativnem elementu — pletenini —, ki so jo na tem področju našli Slovani. Slovani — stari Hrvati —, ki so se ob koncu VI. in VII. stoletja začeli naseljevati v Istro in ki so se končno v naslednjih stoletjih naselili vse do mest na obali, so ta okrasni pletenasti element s svojim specifičnim oblikovanjem prevzeli in preoblikovali v svoj narodni dekorativni izraz. Stefan Mlakar

Danes, 21. novembra, ob 17. uri bo v veži hotela »Triglava« v Kopru odprta vsebna razstava slikarskih del Rudolfa Saksida. — Na sliki »Terasa«.

O Funtkovi „Tekmi“ in še kaj

V nedeljo 16. t. m. je SKUD Semič-Daki iz Postojne uprizoril Funtkovo igro »Tekma«. Predstava je bila v okviru tekmovanja ljudsko-prosvetne dejavnosti. »Tekma« je režiral tovariš Leo Lukež.

Prizadevanja, ki jih kaže SKUD Postojna, nikakor ne gre podcenjevati, čeprav se včasih zdi človeku, da ni pravega sistematičnega dela, niti širše požrtvovalnosti. Največ uspeha kažejo brez dvoma moški in mešani pevski zbor, godba na pihala (tu je resno vprašanje mlajšega kadra), požrtvovalne so tudi deklice pri baletu, le škoda, da je javnost zaenkrat še prikrajšana pri njihovem delu.

Dramatika je tista zvrst prosvetnega in kulturnega udejstvovanja, ki je ljudem najbližja in ki ima pri vzgoji največ uspeha. Če velja pravilo, da je treba pri vsem kulturno-prosvetnem delu težiti k temu, da se upošteva vsa napredna kulturna dediščina preteklosti, da je treba na drugi strani podrtavati naš razvoj v socializem, velja to še posebno za dramsko delo. Če smo odkriti, ne moremo reči, da v tem pogledu SKUD Postojna v celoti zadovoljuje. Dramatski odsek je lansko sezono uprizoril burko »Veseli Bombke« (Radikalna kura), s katero je uspel v finančnem pogledu, pa tudi v tem, da je zaposlil precejšnje število svojega članstva. Toda burka je burka. Potem je SKUD uprizoril Golarjevo veseloigro »Vdovo Rošlinka«. Tudi pri »Vdovi Rošlinki« je režija stremela za tem, da se da poudarek na komične situacije in tako je spet vsa stvar izpadla kot burka. Takšno stališče do burk se je kritiziralo. Tovariš Lukež je kot močan protiutež pripravil Kmitlovo igro »Via mala«. Žal do premiere ni prišlo, ker je ena glavnih igralk težko zbolela. »Via mala« pride letos na program. Sezono je dramski odsek otvoril s Funtkovo »Tekmo«.

V »Tekmi« je prikazana borba med starimi, prizanimi in v družbi zasidranimi upodabljenimi umetniki in mladimi umetniki, ki že dosegajo prve uspehe. V »Tekmi« je

prikazan močan vzpon mlade umetniške sile, ki nikakor ne gre za tem, da zabriše dela tistih, ki stopajo v večer svojega umetniškega izražanja. Stari mojstri so ljubosumni na mlado rast in se boje, da bi nova umetniška ustvarjanja zasenčila njihova dela. Tu je seveda še ljubezen med hčerjo starega umetnika Lesovina in mladim umetnikom Danecem, ki daje delu življenjski pečat.

Osnovni motiv igre so ob uprizoritvi prikazali precej dobro in je prišel do izraza. Lesovina, igralca Umetnostne akademije, je igral tov. Hlede Tone, ki je bil prav zadovoljiv. Prav tako je zelo simpatično podajala njegovo hčerko Stano tov. Lenček Minka. Tov. Burger A. kot kipar Danec je bil dober, le da včasih ni ujel skladnosti z ostalimi igralci. Tovariš Lukež Leo, ki je igra, kot je omenjeno zgoraj, režiral, je igral Grušča, profesorja-umetnika, z njemu lastno sigurnostjo. Tov. Lukež naš ljudje poznajo kot komika in tako se mu smejejo, četudi je njegova kreacija čisto resnega značaja. Ostale manjše vloge so se kar lepo skladale s celoto. Nastopila sta še tovarnišica Stefančičeva kot sestra Lesovina in tovariš Rink kot sluga.

Med gledalci, tudi strojnimi po oceni in zahtevah, vlada mnenje, da je igra uspela in je zaznamovati lep uspeh. Seveda pa je igra precej zahtevna; polna je dolgih dialogov, ti pa so zelo nevarni, da pri nespretni režiji postanejo dolgočasni. Uprizoritvi se je poznalo, da je prišla na oder premalo pripravljena, posamezne situacije niso bile zadosti prestudirane. Zdi se mi, da vloge igralcem niso ležale. Morda je bilo prav to krivo, da ni bil potek igre živahniji. Prvi dve dejanji sta bili boljši kot zadnje.

S tem, če se je SKUD Postojna kritiziralo, da je šlo preveč za burkami in premalo za resnimi deli, ni nikakor rečeno, da se mora sedaj izogibati veselih del. Vesela igra je lahko zelo pozitivna, toda v vsebini mora biti skrit napreden zaključek.

Zelo lepo in dobro je, da je tudi Gledališče Slovenskega Primorja, ki ima v Postojni začasni sedež, pokazalo zanimanje za uprizoritve. Pri sami predstavi so pomagali tov. Tone Potušek, bivši član mariborske Drame, tehnik in upravnik.

V Postojni pa je še neka reč, ki hromi kulturno delo na sploh. To je neprimerna, mrzla in nesimpatična dvorana in še bolj neprimerna oder, na katerega ne moreš postaviti zahtevnejše igre. Danes imamo z dograditvijo združenih domov na podeželju mnogo lepše in boljše dvorane. Pravijo, da Postojnčani nočejo priti na predstave. Se čudite? Toda gledalec sedi vsaj v plašču, če ne gre drugače; igralce pa mora dostikrat igrati v sami srajci. S primerno adaptacijo bi se dala dvorana preurediti, oder pa povečati. Prvo, kar bo treba popraviti, je pokvarjena napoljava in peč centralne kurjave. Na to, da dobi Postojna kot veliko gospodarsko središče kulturno dvorano, bodo morali misliti močni očetje. R. H.

NOVI FILMI

TAKO MLADE — ZE POKVARJENE

Filme, ki obravnavajo in kritično ocenjujejo vzgojo v mladinskih popoboljševalnih zavodih, je naša filmska publika sprejela vedno z zanimanjem. Med njimi se kot najboljše spominjamo »Deklet za rešetkami« in »Slavčkov v kletki«, ki smo ju gledali v letošnji sezoni.

Kot zadnjega te vrste vrtijo te dni po naših kinematografih ameriški film »Tako mlade — že pokvarjene«.

Kratka vsebina: Dr. Jason, mladi psihiater, nastopi službo v nekem ameriškem popoboljševalnem zavodu za žensko mladino kot vzgojitelj in hoče v njem uveljaviti nove, bolj človeške vzgojne metode. To pa ne prija staremu in zakrknjenemu upravniku zavoda Riggsu in pedagoški direktorici Beuhler, ki ne pozna drugih vzgojnih metod kot fizično obračunavanje in grožnje tudi za najmanjše prestopke. Dr. Jason se s pomočjo mlade vzgojiteljice Ruth Levering upre tem brutalnim metodam in uspe, da dobi popolno nadzorstvo nad vzgojo v zavodu. Življenje mirno poteka v veselje pripravih in vzgojiteljev, dokler vzgojiteljica Beuhler ne ostruže, besna zaradi nedolžnega prestopka, gojenki Dolores lase. Od žalosti stnita Dolores napravi samomor. V nastali pamički zbežita gojenki Loretta in Jackie. Med preiskavo zatajijo mlade pokvarjenke zaradi groženj vse prestopke in brutalne metode upravnika in direktorice in s tem spravijo v slabo luč dr. Jasona. Ko to izvešča iz časopisov pobegli Loretta in Jackie, se prostovoljno vmetata v dom in pred preiskovalno komisijo povesta resnico. Njima slede tudi ostale. Sledi rehabilitacija dr. Jasona in mlade Ruth, ki vesela vstopita v zakonski stan, ter kaznovanje Riggsa in Beuhlerjeve.

Prizor iz ameriškega umetniškega filma »Zmaga nad temo«

Stavba arheološkega muzeja za Istro

obdobju pa hkrati odgovarjata kulturni bronaste in železne dobe v Istri in na otokih. Med gradinskimi najdbami, ki jih je v Istri in na njenih otokih nad 400, so posebno važne najdbe iz gradine Vizače-Nesactium —, ki se nahaja 12 km severovzhodno od Pulja blizu Valture in njenega grobišča; najdbe iz gradine na brdu Vrčin, severovzhodno od Vodnjana; iz Benca pri Pazinu; Starega Gočana blizu Barbana, ki je važen še posebej zaradi staroslavovskih najdb iz grobišča gradine v Pulju, najdbe z grobišča gradine Picugi pri Poreču itd.

Zlasti je važno in znamenito najdišče Vizače — Nesactium — zaradi kontinuiranega naseljevanja in kulturnega razvoja od zgodnje bronaste dobe pa vse do rimske okupacije. To najdišče sega s svojimi materialnimi ostanki vse do XV. stoletja pred našo dobo in predstavlja

meti je omembe vredna zbirka poljedelskega orodja iz rimskih gospodarskih dvorcev iz okolice Pulja in zbirka rimskega stekla.

Rimski lapidarij je urejen po vrsti in značaju spomenikov. Med posvečilnimi oltarji je posebno posebej spomniti one, na katerih so ohranjena imena božanstev domačega ilirokelskega porekla, ker so se nekatera njihovih imen ohranila do danes, tako v krajevnih imenih, kakor v nazivih prirodnih pojavov, čestih v Istri. Sem spadajo predvsem Histria, Ika in Boria. Od domačih božanstev se omenjajo še EJA, MELESOKOS, SENTONA, TRITAE, NEBRES itd.

V muzejskem lapidariju čuvajo tudi mnoge ostanke zgradb javne, privaatne in sakralne arhitekture. Med njimi bi omenil kasetirani obok nekega dosedaj nepoznanega slavoloka, a mogoče je tudi, da ti ostanki pripadajo obokanemu hodniku ali vhodu.

V posebni dvorani lapidarija so zbrani spomeniki, na katerih se spominja rimsko mesto Pulj in njegovi upravni uradniki. V isti dvorani se nahajajo tudi spomeniki, okrašeni predvsem z reliefi vojaške opreme in verjetno pripadajo kot okrasni elementi obsežnim vojaškim upravnim zgradbam, vojaškim grobiščem ali mauzolejem. Le-ti nas povedo v čas, ko sta vojaška sila in volja bili edini pristojni faktor v rimski državi. S tem pa smo se le hkrati tudi približali kraju zapadnega rimskega cesarstva in njegovo vladavino v Istri zamenja najprej Bizanc.

Razen predmetov in spomenikov, razstavljenih v dvoranah muzeja, urejenih v dvoriščih, parku okrog muzejskega poslopja in zbranih v muzejskem depotu, se nahajajo v mestu samem veličastni spomeniki, ki predstavljajo remek dela antičnega stvbarstva tako v pogledu visoko razvite tehnike obdelave

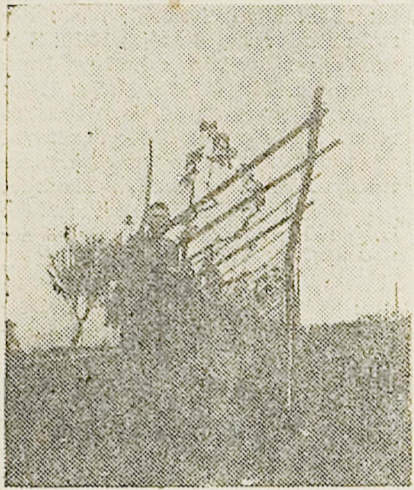

Glava Herkula rustikalne obdelave iz druge polovice III. stoletja, najdena v Pulju pri Domu JRM

O PRAVILNEM OBREZOVANJU VINSKE TRTE

Pravilno obrezovanje vinske trte vpliva na pridelke grozdja, zato spada to delo k najvažnejšemu opravilu, ki ga lahko opravi le izkušen vinogradnik.

Legi, podnebje in sestava zemlje vplivajo na vzgojo vinogradnikov. Obrezovanje pa se pri teh pogojih prav malo spremeni, ker vodijo rezvedno isti cilji, naj bo trta nizka ali visoka. S pravilnim obrezovanjem ne vplivamo samo na rodovitnost, ampak tudi na kvaliteto, zoritev in višino sladkorja. Predno začnemo z obrezovanjem, moramo presoditi starost vinograda, rast enoletnih poganjkov in drugo. Vedeti moramo tudi kdaj, kako in s kakšnim gnojilom je bila dotična parcela vinograda gnojena in še kakšno rez prenaša posamezna sorta. Sele ko smo vse to ugotovili, začnemo z o-

Kmalu bo pri kraju z jesenskim obrezovanjem vinograda

brezovanjem. Obrezovati moramo tako, da ne tupa rast na račun rodovitnosti in ne kakovost na množino.

Dobri vinogradnik mora dobro poznati rodni in nerodni les. Sam mora ugotoviti koliko napenjavcev (šparonov) je treba in kako dolgo bo vzdržala posamezna trta. Rodni poganjki so le na dveletnem lesu, to je tisti, ki so zrastle na lanskem lesu. Te samo narežemo in jih tako pripravimo za pridelke. Poganjki, ki so poglani iz starega lesa, so veliko manj rodoviti, nekateri pa popolnoma nerodoviti. Te obrežemo tako, da iz njih vzgajamo za prihodnje leto rodni les ali novi del trte. Včasih se nerodovitnega lesa poslužujemo tako, da skrajšamo trto. Večkratni poskusi so dokazali,

da rezniki na starem lesu ročiči komaj dobro četrtino od reznikov na dveletnem lesu z istim številom očes. Zato obrezujemo nerodne poganjke veržno na kratke čepe ali reznike z dvema očesi.

Veliko je vinogradnikov, ki pri obrezovanju ne upoštevajo navedenih izkušenj in trte preobložijo. Te potem v nekaj letih propadejo in se izrodijo. Tak vinograd moramo dobro in vsestransko gnojiti. Nekateri vinogradniki tudi ne razklučujejo rodovitega od nerodovitega lesa in izlega narežemo na daljše reznike ali ločne ter tako slabijo trte v rasti in zmanjšujejo pridelke.

Sorte, ki veliko rode, obrežemo kratko. To je treba upoštevati pri sortah, ki pozno zorijo, ker bi se z močno obložitvijo zakasnila zoritev in bi trpela kakovost vina. Sorte, ki manj rodijo, obrežemo na daljše reznike, 5 do 6 očes, ali ločne na 8 do 10 očes. To, da dobimo ravnovesje med rasto in pridelkom. Pri kratki rezi puščamo le do 4 očesa.

Ce bi v obeh primerih uporabljali šablonsko obrezovanje, bi v prvem primeru dosegli velik pridelok na račun kakovosti in rasti trte, v drugem pa nizki pridelok. Trta bi se prebahotno razvijala. Če bi obrezali na veliko rodovitnost pozno zoreče sorte, bi v deževnih letih dobili kisla vina.

Vsi navedeni primeri veljajo za starejše nasade, kjer so trte že vzgojene in bodo take ostale. Popolnoma drugače obrezujemo mlade nasade, kjer trte šele vzgajamo. Tudi pri tistih, ki jih je toča poškodovala ali pa so trpele zaradi zimskega mraza, se teh pravil ne moramo držati. Pri teh primerih obrezujemo čim krajše, da se trte opomorejo. Pri vinogradih, ki jih nameravamo v bližnji bodočnosti obnoviti, uporabimo obrezovanje na izrod (na smrt), da jih lahko v naslednjih letih dokončno izkoristimo.

Važno je tudi, da istočasno z obrezovanjem odstranjujemo stari lub, ki je zavetišče številnih trtnih škodljivcev. Z odstranitvijo luba bomo prišli do živega vsem in jih tako lahko uničili. T. G.

Pomenljivi stari reki

Novembrsko grmenje — slabo znamenje.

Vsi svetje — spravite, kmetje!

Ce v novembru zarja nebo pordeči — bo deževalo več dni.

Dobro orodje delo skrajša in olajša.

Vince je fantovska kri — za stare ljudi.

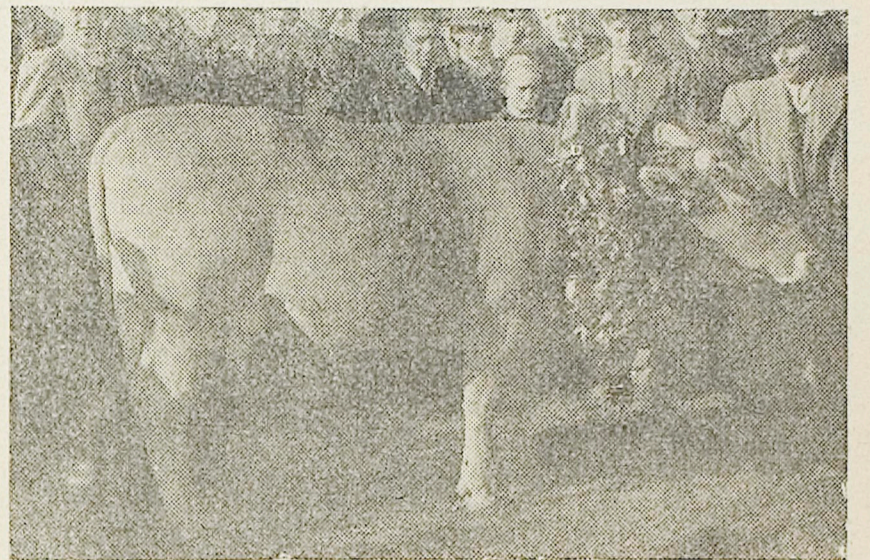
Živinorejci Loške doline so razstavljali živino

Ob 25. obletnici ustanovitve selekcijske zadruga in 20-letnici delovanja kmetijske zadruga v Starem trgu, so prejšnjo nedeljo priredili napredni živinorejci razstavo plemenske živine. Ze dva tedna prej so komisije odbirale najlepšo živino po dolini in je bila izbrana res samo lepa živina.

Kmetje Loške doline se zavedajo, da je edino zdrava in lepa živina podlaga za napredno gospodarstvo, ki je poleg gozdom glavni vir dohodkov. Zjutraj je bila povorka vse razstavljene živine, razporejene po vaseh. Da ima reja plemenske živine v Loški dolini že stare tradicije, je bilo dokaz 160 krav in telic in šest bikov.

Organizacija pripeljave, razporediva in ocenjevanja je bila brezplačna. Zanimanje domačinov, tujcev iz Primorske, Dobrepolja in ostale Notranjske pa zelo veliko. Vsek je ocenjeval in iskal na razstavljenih govedih odlik, ki jih druga živina nima.

Najboljše krave so prignali: Stanko Strle iz Igavasi, Franc Kandare iz Dan in Pire iz Purlaba. Krava »Dečka«, last Stanka Strleta je dobila venec in simboličen zvenec, ki si ga je že leta 1940 pridobila selekcijska postaja v Starem trgu kot najvestnejša v tedanji Sloveniji. Kot najlepša je prejela venec telica last Franca Kvaternika, vzornega živinorejca iz Smarate, ki

Krava »Dečka«, last tov. Stanka Sterleta iz Igavasi, ki je dobila na razstavi prvo nagrado

ima mnogo zaslug za dvig živinoreje. Lepe telice so imeli na razstavi še Domin Turk, Alojz Sterle in Ana Drobnič.

Pod okriljem kmečke zadruga je ustanovljena plemenska postaja v Starem trgu, ki je razstavljala pet bikov. Najlepša sta bila Svarun in Haris, ki sta bila odenjena v I. b kategorijo. Tako živinorejci vedo, da bo njihova živina v bodoče še lepša in boljša.

Popoldne je bil sejem plemenske živine, na katerem je bilo sklenjenih precej kupčij. Pokazalo se je, da ima dobra plemenska živina veliko višjo ceno kot nerodovitiška. Nato so bile razdeljene najboljšim živinorejem denarne nagrade v skupnem znesku 273.000 din.

Ob tej razstavi so si živinorejci zadali nalogo nabaviti še več dobrih bikov in začeti s točno kontrolo molznosti krav. niko

DENARNA POMOČ ZA IZBOLJŠANJE vinogradništva in sadjarstva na Koprskem

Svet za gospodarstvo pri okrajnem LO v Kopru je za gospodarsko leto 1952/53 razpisal osem nagrad za obnovo vinogradov. Nagrade so na-

za 3000 m ² stranjeno nasajenega vinograda	din
za 3000 m ²	13.500.—
za 4000 "	19.000.—
za 5000 "	25.000.—
za 6000 "	31.000.—
za 7000 "	38.500.—
za 8000 "	46.000.—
za 9000 "	54.000.—
za 10000 "	62.500.—

Za nadaljnje površine nad en ha se znesek izračuna na podlagi prispevka površine. Za ročno rigolanje

menjene tistim vinogradnikom, ki bodo nasadili strnjene vinograde v površini od 3000 m² do 10.000 m². Nagrade so naslednje:

se prispevek poviša za 50 odstotkov. Prav tako je določena denarna pomoč za nasade sadnih dreves in

sicer: za vsako vsajeno breskvo (cepljeno) din 70, oljko 60, hruško 50, češnjo 50, češpljo ali slivo 40, mandelj ali oreh 40 in za jablano din 30.

Pravico do denarne pomoči pri sajenju sadnega drevja, in sicer breskov, oljk in hrušk bodo imeli le tisti, ki bodo nasadili čistorsorten in strjen nasad in to najmanj 3000 m². Ostalo sadno drevje združniki lahko sadijo tudi raztreseno, toda najmanj 25 komadov. Pravico do denarnega prispevka imajo samo člani splošnih kmetijskih zadrug.

Okrajna komisija za obnovo vinogradništva in sadjarstva bo imela tehničen pregled nad vso obnovo.

Kmetovalci

dopisujte na vašo stran

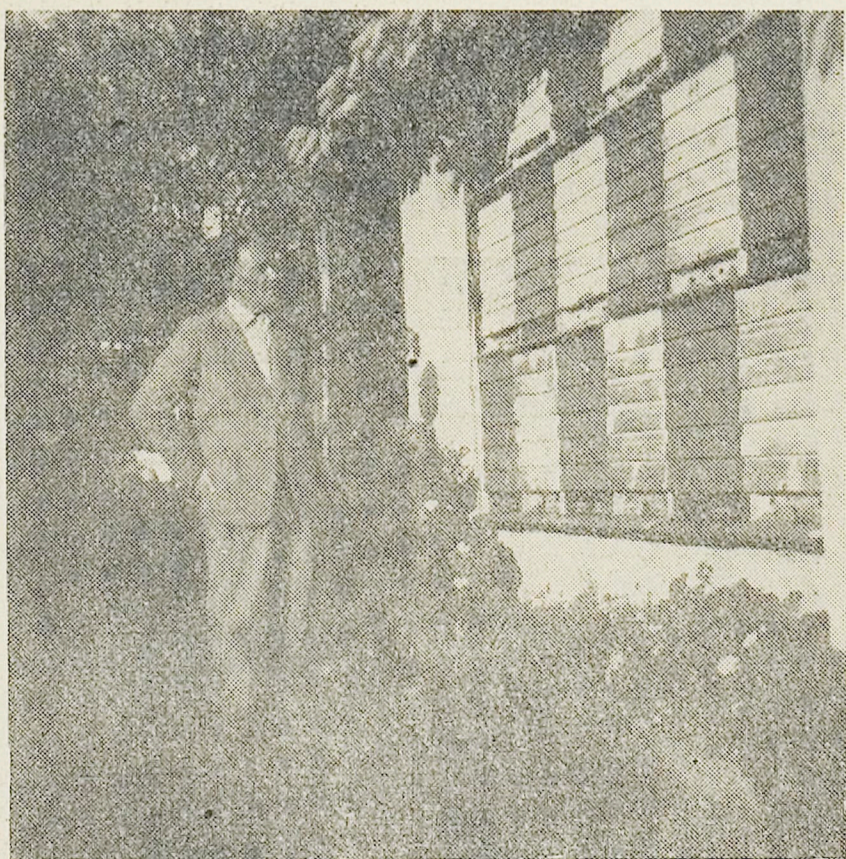
IZKUŠEN ČEBELAR GOVORI

Zaprosili smo izkušenega in dolgoletnega čebelarja tov. Ivana Sabadina iz Vanganela, da bi za naše bralce kmetijske strani napisal nekaj iz svojih praktičnih izkušenj. Smo mnenja, da bi v tem posnemali Sabadina tudi drugi praktični kmetje in nam kaj poslali iz svojih dolgoletnih izkušenj. Tako bi prišla nadan marsikatera izkušnja, ki bi jo s pridom uporabili vsi kmetje.

Po izkušnjah čebelarstvih strokovnjakov in teoretikov, se po čebelnih jesenskih paši končuje čebelarstvo leto in se začne novo. To se zgodi nekako v začetku oktobra. Takrat je treba pregledati medišča. Dva do tri najbolj obložene sate pustimo za rezervo, ko bomo pregledovali pldišče, druge iztočimo in jih vnesmo v medišče, da jih čebele osuše.

Ko smo uredili pldišče, tu kaj dodali, tam kaj zamenjali in obenem ugotovili stanje čebelne družine, bomo to zapisali. Če nam ostane kaj medenih satov, jih shranimo za nujno potrebo, ostale pa iztržimo. Redkokdaj je čebelarjem sreča tako naklonjena, da bi trčali dvakrat.

Čebelarju, ki je vajen združevanja slabicev in brezmatičnih družin v navadnih kranjčih, bo združevanje v panjih s pritrakljivim satjem prava igrara. To opravilo čaka vsakega čebelarja, tudi najboljšega, ker oslabiljenje plemenjakov ne povzroči le sam iz nevednosti, temveč tudi nesreče, slabo vreme, bolezni in zlobnost. Naj bo vzrok katerikoli, tu je treba pomagati, ker od slabicev in brezmatičnih družin ne bomo imeli koristi, temveč le sitnost in izgubo. Slabice lahko združujemo vsako leto dobo razen v zimskem poletju, ko so čebele oslabiljene v gručo in vladati mir. Največkrat pa jih združujemo pomlad ali pa v jeseni po končani

Tov. Ivan Sabadin iz Vanganela, pisec članka pred svojim čebelnjakom

paši pred vzimljenjem čebel. Dan pred združitvijo odvezememo matico, ki jo moramo uničiti. To zaradi starosti ali nerodovitnosti. Če pa je matica še dobra, jo damo v kak drug panj, ki ima slabšo. Obe za združitvev namenjeni čebelni družini

ni pokropimo s kako dišečo tekočino, na primer z meliso. Jaz sem večkrat opravil to delo z dihom tako, da sem po združitvi dobro nakropil s kadičnikom. Poudariti moram, da je k brezmatični družini pridružitvi ono z matico.

V naših krajih je do sredine aprila redkokdaj izdatna paša, ker po navadi vetrovno, deževno in hladno vreme zadržuje in ovira čebele. Zato moramo pustiti vsaki čebelni družini najmanj od 9 do 10 kg zimске zaloge. V severnih krajih pa se celo do 12 kg. Kdor je to delo zamutil, naj nemudoma pregleda čebelne družine in ugotovi, če imajo dovolj zaloge za zimo. Če jim manjka, jim je treba takoj dodati. Ako ni medu, je treba vzeti sladkor, ki ga vzamemo en kg na en liter vode. Tudi med razredčimo s četrt litra mlačne vode na en kg in pokladamo zvečer, če je ugodno vreme.

Nekateri večji čebelarji in tudi znani izumitelj našega panjca Anton Znidaršič so trdili, da čebele bolje prezimijo na sladkorju kot na medu, zlasti če je ta grozdni.

Sladkor je zanesljivo sredstvo proti griži. Kdor se odloči za sladkor in poklada družinam v decembru, ko je že skoro prekasno, naj ne položi več kot 2 1/2 kg. Po izkušnjah zadostuje čebelni družini po 1 kg mesečno. Ko matica začne polagati zalogo, kar je navadno v začetku februarja, začnejo čebele medeno zalogo.

Na pragu zime smo, zato naj bo čebelar vsakega naprednega čebelarja, da so vsi plemenjski v redu. V tem mesecu čaka čebelarja najvažnejše opravilo, čebele dobro vzimliti. To je najtežje čebelarstvo opravilo in je od njega odvisno uspešno čebelarjenje. Navadno se vsakomur čebelarju pri tem opravilu mlo stori pri srcu. Za več mesecev

bo prekinjena njegova najnedolžnejša in tudi najljubša zabava. Vsek skrben čebelar je že odbiral plemenjake za prezimovanje, slabice združil, zamenjal stare matice, odstranil pokvarjene satnike in končal zasilno pitanje. Od sedaj naprej ne bo več treba odpirati panjev, premikati satnikov in tako vznemirjati čebel, ki so že pripravljene za zimski pošitek. Edina nadloga so še zapornice, ki pa močnim družinam, katerim smo zožili žrela, ne morejo škodovati. Čaka pa še eno delo: panje bomo odenemo. V tem pa ne bomo preneglali. Posebno bodo čebele odenile v zimsko čučali bomo, da prežene mraz in gručo.

Nekateri čebelarji-znanstveniki trdijo, da so čebele pri 6 stopinjah toplote najmirnejše. Kolikor več je mraza, toliko več porabijo medu, da si delajo gozkoto. Če pa je toplejše, se vznemirjajo, ker jih zeja in toplota silita iz panja.

Večkrat se čebelarji vprašujejo, ali je bolje, da so čebele na mrazem, ali na topl'em. Večina jih je za na toplem. Trdijo, da čebele ne otipne kakor osa ali sršen, ki pcepita vso zimo, ne da bi kaj užila. V zadnjem času pa se pojavljajo glasovi, da čebele ob nižji toploti porabijo manj medu kot ob višji in da jim zaradi tega topla odeja bolj škoduje kot koristi. Nekateri čebelarji to celo potrjujejo, toda zadeva še ni dokazana. Počakati bomo morali, kaj bodo prinesle bodoče izkušnje.

Važno je pri vsem tem, da imamo panje tako urejene, da jih zgodaj pomlad toplo odenemo. Takrat namreč začne matica polagati jajčeca, zato morajo biti panji brezpogojno toplo odeti, ker potrebujejo veliko toplote.

Ivan Sabadin
čebelar

ZAKLAD SIERRRE MADRE

15.

»Da, kar se odhoda tiče,« Howard je povzel misel zopet tam, kjer jo je pri kratkem popoldanskem pogovoru prekinil. Namesto »odhoda« je rekel »kimpeža«, toda njegov govor moramo pripovedovati že v taki obliki, da ga bodo razumeli tudi tisti, ki ne sodijo v bratovščino.

»Da, kar se odhoda tiče, je to prav prekleta zadeva. Seveda bomo odšli in tudi potovali bomo. Čemu pa ne? Toda če imaš vse skupaj že lepo na varnem, pa vendar še nimaš imovine spravljene v banki. Ali sta že slišala zgodbo o Donji Catalini Mariji de Rodriguez? Gotovo še ne. Tudi pri njej ni šlo za zlato in srebro, temveč za to, da odide in shrani vse skupaj na pravem mestu.«

»V Guadelupu je čudežna podoba naše ljube Gospe Guadelupške, mehiške zaščitnice. S Cityja te popelje tja cestna železnica. K tej čudežni podobi romajo vsi Mehikanci in Indijanci, ki jim teži kaj sreče; trdno namreč upajo, da jim bo čudežna podoba izpolnila njihove želje, bodisi da jo prosijo, da bi se jim posrečilo vzeti sosedu njivo, ali je dekletu pobegnul ljubček, ali pa se kaka ženska boji, da bi se ne razvedelo, da je z zeliščem spravila moža pod rušo in začela živeti z drugim.«

»To je samo sloparija in vražarstvo,« je omenil Dobbs.

»Nikakor ne,« je odvrnil stari. »Treba ti je samo verjeti, pa ni sleparija. Kdor veruje v boga, za tega je bog, kdor pa ne veruje v najvišjega krmarja in oskrbnika zvezd, za tega ga pa ni. Toda o tem se ne bomo dolgo pričakali. Saj niti nisem svojega mnenja o tej reči povedal. Hočem vama podati samo neolepšano in golo resnico.«

Od tistega časa je preteklo več kakor pet sto petdeset let; bilo je nekako v času ameriške revolucije. Tedaj je živel v bližini Huacala imovit Indijanec; bil je eden od poglavarjev Chiricahansov. Imel je prav lepo farmo in na prav nič moril in ropal kakor sosednji rodovi. Njegov rod se je tam naselil in ga je bolj veselilo poljedelstvo, ki je donosalo lepe dobičke, kakor pa četovanje in večni boji s Španci. Poglavarja je samo nekaj težilo: sin edince, dedič njegove plemiške časti, mu je bil slep. V prejšnjih časih bi sina ubili; odkar pa se je plemo stalno naselilo in so se rodovi pokristjanili, so postali širokogrudnejši. Razen tega pa je bil mladič čedne in močne postave in bi se o njem moglo reči, da je bil lep deček.

Neki menih, ki se je potepal okrog in znal dobro izkoriščati poglavarjevo radodarnost, je svetloval očetu, naj poroča z ženo in dečkom k milostni Materi božji Guadelupski in naj nikar ne varčuje z darili, kajti zanje je Mati božja zelo dovtetna in zna dobro ceniti njihovo vrednost.

Poglavar je poprosil svojega strica, naj pazi na posestvo, in je odšel na romanje. Ni pa smel uporabljati ne konja ne osla in tudi voza ne; vso silno pot, ki je znašala skoraj dva tisoč kilometrov, je moral z ženo in otrokom prehoditi peš in v vsaki cerkvi, mimo katere je šel, izmoliti sto avemarij in darovati kup sveč in srebrnih očes.

Naposled je prišel v Mehiko in, ko je bil mnogo ur prehodil in preprosil v katedrali, se je pričel zadnji del njegove težke naloge. Od katedrale do čudežne podobe guadelupške je pet kilometrov. Teh pet kilometrov so morali on, njegova žena in mladi otrok prehoditi na kolenih, vsak pa je moral nesti v roki gorečo svečo, ki vzlac vetru in dežju ni smela ugasniti. Če je sveča dogorevala, so morali ob njej prižgati novo, ki je bila blagoslovljena in je zato stala več kakor navadna sveča. Vso noč je trajalo težavno potovanje. Otrok je zaspal in še v spanju je prosil za košček ko-

ruznega kruha in za vodo. Toda smeli niso niti jesti niti piti. Počakali so, da se je otrok nekoliko opomogel in potem je šla procesija naprej. Vsi ljudje, Španci in Indijanci, ki so jih srečavali, so se jim boječe izogibali in se križali; le kakšno neznašljano in podlo hudodelstvo je morala ta družina zagrešiti, da se mora zanj tako pokoriti.

Docela izčrpani so dospeli do vznožja gore Cerrito de Tepeyacac, ki se je na njej leta 1531 Mati božja Juanu Diegu, Indijancu iz plemena Quauthlatolna, trikrat osebno prikazala in zapustila svojo podobo v njegovem ayatu, v njegovem ogrinjalu. Tu so tri dni in tri noči moleč in proseč klečali. Poglavar je obljubil vso živino in vso žetev cerkvi, če mu bo mati božja pomagala. Toda čudeža kar ni hotelo biti. Naposled pa je po menihovem nasvetu obljubil žrtvovati farmo in vse, kar je imel, če bi mati božja zopet podelila njegovemu otroku vid.

Toda pričakovani čudež, ki mu je bil tako gotovo obljubljen, se tudi sedaj ni zgodil. Od dolgega posta in napornega potovanja je bil deček tako izčrpan, da se je morala naposled mati posvetiti samo njegovim negi, da bi ga ohranila pri življenju. Poglavar ni več vedel, kaj naj še stori, in je začel dvomiti v moč matere božje posebej, nasploh pa tudi v moč krščanske vere; rekel je, da gre k zdravnikom svojega plemena, ki so njegovim očutom že večkrat dokazali moč in čudežno silo starih indijanskih bogov. Menihi so mu prepovedovali, tako pregrešno govoriti, in so mu zažugali, da bodo njegovo družino obiskale še hujše nadloge, če ne bo prenehal dvomiti. Rekli so mu, da je sam vsemu kriv; milostna mati že ve, da je zagrešil med potjo več napak, da je prezrl cerkev in se nalašč uštel pri avemarijah, da bi bil prej gotov; da je jedel, ko ne bi smel, in je pil zjutraj večkrat vodo, ne da bi prej pokleknil in molil. Poglavar je moral navsezadnje priznati, da ni nekdo izmolil tri sto avemarij, ampak samo dve sto osemdeset, ker si le stežka zapomni tako visoke številke. Neki drugi menih je rekel, da je gotovo pozabil naštet različne pregrehe, ko se je spovedoval v katedrali, kajti mati božja je še vsakemu pomagala iz sile, ki je to le zaslužil. Zato naj se čez šest mesecev še enkrat napoti na romanje.

Mogoče je bilo poglavarju to le preveč, ali pa je — in slednje je verjetneje — izgubil vero v čudežno moč podobe. Vsekakor se je vrnil v Mehiko, se dobro najedel in legel zopet k svoji mladi ženi, česar ni storil na vsem romanju, verno izpolnjujoč nalogo. Potem je poizvedoval v mestu in imenovali so mu dona Manuela Rodriguez. Don Manuel je bil znamenit španski zdravnik, toda bil je zelo lakomen in častihlepen. Preiskal je otroka in rekel poglavarju, da se mu bo morda posrečilo ozdraviti otrokovo slepoto. Koliko pa bi Indijanec plačal?

Poglavar mu je povedal, da ima farmo in mnogo živine. To ni denar, mu je odvrnil don Manuel, jaz pa potrebujem denar, mnogo denarja. Nato mu je rekel poglavar, da bo napravil zdravnika za najbogatejšega moža v Novi Španiji, samo da bo njegov otrok izpregledal. Vem za bogato zlato in srebrno mino, mu je rekel poglavar, in pokazal vam jo bom, ko bo moj sin dobil vid. Sklenila sta kruto pogodbo, po kateri je imel don Manuel pravico, odvezeti otroku zopet vid, če bi bi mine v resnice ne bilo ali če bi bil že kdo drug njen lastnik.

Don Manuel je zdravil otroka dva dolga meseca in je zanemarjal vse druge bolnike, med njimi celo tajnika kraljevega namestnika. In čez dva meseca je deček gledal bistro kakor orel, a don Manuel je izjavil poglavarju, da bo zmeraj videl. In res je bilo tako.

Poglavarjevo veselje je bilo brezmejno in bil je prav iz srea hvaležen. Sedaj ti hočem dokazati, don Manuel, da te nisem nalagal, je rekel, ko je zdravnik vprašal po plačilu. Lastnica mine je moja družina. Ko so prišli Španci, jo je moj praded zasul, ker nisem trpel Špancev v našem okrožju, kajti sovražili smo jih in vedeli, da bolje bolj ljubijo zlato in srebro kakor božjega sina. Mino pa je nekdo izdal; prišli so Španci in izruvali mojemu pradedu in njegovi ženi pri živem telesu jezik, da bi izvedeli, kje je mina. Toda čeprav je imel usta polna krvi in bi od bolečin skoraj znorel, se jim je zmejal oče v obraz in tako mine niso našli. Moj praded je zarisal besede, po njegovi smrti so šle od sinovih do sinovih ust in tako dalje do mene. Če stori tebi ali tvoji družini ali tvojemu plemenu kak človek veliko uslugo, ki te je nista hotela ali mogla storiti s perjem olišpani bog našega naroda ali krvavo ovenčani bog belega naroda, potem daj zaklad tistemu človeku in on naj bo njegov lastnik. Ti, don Manuel, si v mojem sinu izkazal meni, moji družini in mojemu plemenu tako uslugo, kakršno mi bog belega naroda vzlac mojim prizadevanjem in molitvam in daritvam ni mogel izkazati, ker je pre slab, zato je mina tvoja. Čez tri mesece mi sledi po poti, ki ti jo bom povedal, in ne govori nikomur, kar veš, in napravil te bom za najbogatejšega moža v vsej Novi Španiji.«

Indijanci ne vedo za mnogo več min kakor mi,« je rekel Howard, ko je razpredal svojo povest. »Nekdo so vedeli natanko za vse skrite mine, ki jih po španski osvojitvi zasuli, da bi se tako maščevali za vse grozovitosti, ki so jih pretrpeli od osvajalcev. Toda Indijanci niso ostali zmeraj tam, kjer so živeli v dobi osvojitve. Španci so jih preselili na tisoče kot delavce in sužnje v druga okrožja; drugi so bili prisiljeni, da so pobegnili po uporih in bojih s svojih bivališč v gore in džunglo; mnogo so jih iztrebile koeze in druge nalezljive bolezni, ki so jih belci izobrazovatelji prinesli in deželo; družine poglavarjev so izumrle ali pa so jih pomorili, še preden so mogle potomcem povedati, kar so vedele. Zato se zmeraj redkeje dogaja, da bi Indijanec vedel za zasuto mino. Včasih samo meni, da ve zanjo, ker je tisto, kar je tej ali oni družini znano o mini, postalo tako pravljico in se je tako zmedlo z zgodbami o odkritih in znanih minah, da je pravi kraj prav težko najti; tem težje, ker so označevali kraj z besedami in znamenji in smetmi, ki so v teku časa dobile drug pomen in so speljale vsakega na napačno pot. Ta zgodba pa je stara in se je zgodila v času, ko je bil spomin pri Indijancih še svežejši, ker nanj ni vplivala toliko promet kakor dandanes, ko vozi železnica in se tudi Indijanci mnogo bolj in hitreje raztresajo kakor prej; kajti tudi oni se selijo iz rodni krajev tja, kjer se laže prežive.«

Ko je don Manuel opravil v Mehiki vse posle, se je napotil z ženo Marijo na dolgo in težavno pot proti Huacalu. Našel je poglavarja, ki ga je bolje sprejel kakor rodnega brata. Na potovanju sem se spomnil, je rekel don Manuel gostitelju, kako čudno je to, da sam ne izkoriščam mine. Aguila. Dal bi mi pač sto tisoč zlatnikov, pa bi storil vse, kar bi zahteval od mene. Poglavar se je iasmehnil: »Ne potrebujem zlata in ne potrebujem srebra. Imam jesti, imam lepo in dobro ženo in sina, ki ga ljubim in ki je močne in čedne postave. Čemu mi bo zlato? Zemlja mi donša blagoslov, bogat blagoslov, živina mi donša blagoslov, bogat blagoslov. Zlato ne donša blagoslova in srebro ne donša blagoslova.«

MATI (Nadaljevanje s 7 strani)

»Slečita ga, Morda bomo našli kaj ob telesu.«

In da bi lahko vojaka storila to istočasno, sem vzel vžigalice jaz in jima svetil. V tej svetlobi, ki je hitro ugašala, sem videl, kako do kože slačita to še toplo truplo.

Naenkrat eden od njiju reče: »Pri bogu, saj to je ženska, gospod major!«

Ne morem vam povedati, kak tenoben in čuden drget mi je stisnil srce. Teга nisem mogel verjeti, pokleknil sem na sneg pred to krvavo smoto, da tudi sam vidim: res, bila je ženska! Vznemirjena in prepla-

šena žandarja sta čakala, da rečem, kaj mislim; nisem vedel, kaj naj si mislim; stal sem brez besed.

Potem je orožniški podoficer komaj slišno zamrmral:

»Morda je iskala svojega sina, vojaka-topničarja, ki se ji ni javljal.« Drugi orožnik je odgovoril:

»Tako bo, prav praviš.«

Ceprav sem videl še mnogo strahot, sem zajokal. Tedaj, pred to pokojnico, na tistem zmruženem snegu, sredi tiste mrke in puste ravnine, pred to ubito neznancko, sem še le občutil in dojel pomen besede »grozno.«

OGLASI IN OBJAVE

SLOVENSKO GLEDALIŠČE — KOPER bo uprizorilo:

V soboto, 22. XI. ob 20. v združenem domu v Dekanih:

C. Golar: »Vdova Rošlinka.«

V nedeljo, 23. XI. ob 18. v združenem domu Marezige:

Gogolj: »Ženitev«

V torek, 25. XI. ob 20. v Koprju:

C. Golar: »Vdova Rošlinka.«

ODDELEK ZA NOTRANJE ZADEVE — KOPER sporoča, da so našli možko dvokolo sive barve, znamke »Wellers«, tovarniška številka 43200. Oškodovance naj se zglašijo na imenovanem oddelku.

CERKVENIK MARIJA, rojena 2. I. 1928 v Miljah, stanujoča pri Sv. Tomažu, je izgubila osebno izkaznico, izdano od KLO Sv. Mihael in jo s tem razveljavlja.

KRMAC SILVAN, rojen 24. XI. 1919 v Vanganelu, stanujoč v Koprju, Istrska obala št. 7, s tem razveljavlja svojo izgubljeno osebno izkaznico, izdano od KLO Vanganel.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

Najvažnejše oddaje

od 22. 11 do 28. 11. 1952

SOBOTA, 22. 11. 52: 14.30: Jezikovni pogovori; 14.40: Domači zvoki; 17.40: Pesmi jugosl. narodov; 18.45: Igrata harmonikar R. Pihl in saksofonist Srečko Dražil; 21.00: Skladbe Haendla in Bacha; 21.30: Od sobote do sobote, NEDELJA, 23. 11. 52: 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja; 13.00: Promenadni koncert; 13.45: Glasbe po željah; 14.30: »Ti si urce zamudila« ... pisan spored slovenskih lju-bezenskih pesmi; 15.00: Z mikrofonom med našim ljudstvom; 16.30: Slušna igra: Dario Niccodemi »Poslušek«; 18.30: »Buči, morje Adrijan-ko« revija pevskih zborov. PONEDELJEK, 24. 11. 52: 11.00: Igra orkester JLA iz Portoroža; 11.30: Zena in dom; 14.30: Iz športnega sveta; 14.40: Domači zvoki; 17.40: Pesmi narodov Jugoslavije; 18.15: Slovenski ansambli in solisti pred mikrofonom. TOREK, 25. 11. 52: 14.30: Kulturni razgledi; 17.40: Pesmi narodov Jugoslavije; 18.30: Jezikovni pogovori; 18.40: Koncert barbitonista ljubljanske opere A. Struklja, pri klavirju Nuša Bohinčeva; 20.00: G. Verdi »Falstaff«, opera v 3 dejanjih. SREDA, 26. 11. 52: Melodije, ki ne bodo pozabljene; 11.30: Solska ura: Taborništvu; 14.20: Od Triglava do Jadrana; 14.40: Domači zvoki; 18.15: Glasbeni portreti; 20.30: Koncert komornega zbora iz Trsta; 21.00: Radijska povest: Italijanske kronike. ČETRTEK, 27. 11. 52: 14.30: Strani naše zgodovine; 14.40: Domači zvoki; 17.40: Pesmi jugoslovanskih narodov; 18.15: J. Brahms: Vantacija na Haydnovo temo op. 56, igra veliki orkester p. v. A. Toscanininja. PETEK, 28. 11. 52: 14.30: Po svetu okrog; 14.40: Domači zvoki; 15.00: Solska ura (ponovitev); 18.15: Igra orkester JLA iz Portoroža; 21.00: Literarna oddaja; 29. november; 21.30: Pester spored veselih ritmov.

Nagradna križanka

	1	2	3	4	5	6
7						
		8				
9	10				11	
12		13		14		
15			16			
17						
18						19
20					21	
		22		23		
24	25				26	
27						

Vodoravno: 1. zidarske potreščine, 7. oseba iz Finžgarjevega romana »Pod svobodnim soncem«, 8. pristanišče v Izraelu, 9. kralica za fabrikoacijo, 11. kralica za slovensko kulturo, 12. belo ustrojeno kozje ali jelenje usnje, 14. tuje možko ime, 15. natura, 17. enakomeren, ravnodušen (tujka), 18. pripovedna pesem o plemenitih viteških dejanjih, 20. veznik, 21. pesniški veznik, 22. vrednostni papir, 24. premoženja, ki se svobodno podedujejo, svobodna posestva, 27. pismena pritožba.

Navpično: 1. veznik, 2. žensko ime, 3. močvirnat travnik v ravnini, 4. žensko ime, 5. kazalni zaimek, 6. popolnoma isto, 7. čistilnica nafte, 10. reka v pokrajini Aragoniji v Španiji, 11. kitica pesmi iz osmih vrst, 13. znana slovenska knjižna založba med vojno, 14. domača žival, 16. skupno ime za stara plemena na Južnem Kavkazu, 19. tvorni glagolski način, tudi delovna skupina, 22. partizanski pesnik, tudi iglasto drevo, 23. vrsta, 25. lipa brez samoglasnikov, 26. osebni zaimek ona v sklonu.

ČE JE OTROK KRUT

Neprijetne skrbi in misli navdajajo mater, ko vidi, kako trpinči njen sinček metuljčka, ki ga je ujel, kakko zaveže pička za nožico in se veseli ob pogledu na ubogo živalico. Tudi domačemu psu in mucu ne da nikoli miru. Če le more ju draži in če nismo poleg, si utegne ob prvi priložnosti privoščiti najbolj kruto šalo. Pravimo, da je tak otrok krut, trdosrčen in včasih se veseli celo takrat, ko žali mater ali svojega najbližjega tovariša.

Prvi otrokih naletimo večkrat na krutost in trdosrčnost. Če so otroci kruti že po naravi in izvršujejo neusmiljena dela, ker se zavedajo, da delajo slabo, je potrebno mnogo vzgojnega dela, tako v šoli kakor tudi doma, da te lastnosti vsaj ublažimo, če jih že ne moremo popolnoma odpraviti. Toda kako?

Doma naj dajemo otroku dober zgled starši. Če je njihov odnos na primerni višini, če kažejo ljubezen in sočutje do vseh živih bitij, tedaj prav gotovo ne bo mesta za krutost v srcih njihovih otrok. Vzbuja jmo v otrokih ljubezen do živali, do narave, učimo jih toplega tovarništva in medsebojnega spoštovanja. Nežnost, vljudnost in dobro srčnost napram vsemu živemu, to so lastnosti, ki dvigajo človeka k plemenitosti.

Tudi v šoli se da glede tega marsikaj napraviti. Navadno so otroci najbolj kruti prav v medsebojnih odnosih. Otroci se stepejo, telesno šibkejši podležje, a zmagovalce, telesno močnejši, se kruto veseli svoje zmage. Koliko takih pretepov je po ulicah, po dvoriščih, kjer mrgoli otrok brez varstva. Če se otroci prepirajo in celo pretepajo, pa se ne morejo pobotati, ne pristrži prepira kar na lepem, pač pa vprašaj po vzroku, preišči zadevo in pouči otroke. Reci jim, kako je žalostno, da se zaradi osebnih prepitrov krši medsebojno prijateljstvo in kako je to šele nizkotno, če napadajo v prepiru telesno in duševno šibkejšo tovariše. Lepa in razumna beseda marsikaj zaleže. Seveda je pa še vedno najboljša šola dober vzgled. In ta je potreben tudi v šoli. Če pa vse to nič ne zaleže je treba otroka primerno kaznovati, da si bo zapomnil, da kaj takega kot je kruto in brezsrčno ravnanje, ne sme početi.

V šoli smo imeli zelo krutega dečka, ki se je spraval nad vsako živalico in jo mučil. Nekoč je ujel malo zeleno žabo in jo pribil za nožice na desčico. Tako krizano je razkazoval po razredu. Učiteljica je bila vsa iz sebe zaradi dečkove krutosti. S tresočim glasom je pri-

povedovala otrokom povest srečne žabice, ki se je veselila življenja vse do tlej, dokler ni prišla v krute dečkove roke, ki so jo tako mučili. »Le pomislite, otroci, če bi se vam kaj podobnega primerilo, da bi vas tak okrutnež in brezsrčnež na tak način mučil!« Otroci so dečka zelo obsodili. S prezirom so se obrnili

od njega in nekateri so ga hoteli celo zvezati in kaznovati. Toda učiteljica tega ni pustila, kajti boljše od vsega je svoje opravil prezir tovarišev, ki s tako krutim dečkom niso hoteli niti govoriti. In deček se je moral zelo poboljšati, da si je pridobil spet zaupanje učiteljice in tovarišev. J. K. M.

Samo za objokane ljudi

V bližini Košane je vasica, ki se imenuje Nadanje selo. Tu je bil doma pokojni Frank, po poklicu godec in veliki burkež.

Že v rani mladosti je imel opravka z očetom, ki ni imel nikakega sočutja z zadržanim sinčkom Zmeraj je bil med njima ravs in kavs. Posebno ludo je bilo takrat, ko se je Frank »zaljubil« v harmoniko. Sam Frank je pripovedoval o tem naslednje:

»Tistu »turko« od mojega očeta ni maral harmonike niti videti. Takole mi je govoril: »Vrzi, sinek, tisti meh na gnoj in rajši pojdi malo okoli živine. In če hočeš dobro živeti, se moraš zemlje držati.«

Sem poskušal, veste, pa ni šlo. Najprej sem »previral« s hojo okoli živine. Komaj sem naredil dva koraka, že sem stopil zadaj v tisti kupce, ki je tako zelo podoben kuhani in z maslom zabeljeni špinaci. Rekel sem brrrr! Še slabše je bilo spredaj pri jasliah, kjer je bilo toliko verig kolikor krav. Že ko sem plezal čez prvo verigo, sem si raztrgal hlače v razkoraku. Pri drugi verigi sem si že odtrgal en hlačnik, pri tretji me je razposajeni junec dregnil z rogom in zadnji premo in pri četrti mi je prismojena krava odtrgala opte ter me prekuenila v gnoj.

— Ne bojte se, saj ne grize, samo igra se rad!

»Nak', sem rekel, »okoli živine pa ne bom hodil več!«

In potem sem se neko zimsko jutro — v prvih ponedeljkovih urah — vrnil iz oštarije domov in sem našel hišna vrata zaprta in sem bil ves krmežljav in sem se tudi kesal svojega krokanja in sem se spomnil tedaj očetovih naukov, da se moram zemlje držati, če hočem dobro živeti, pa sem sklenil še to »previrati«. Zadaž za hišo je trata in tam sem se trdno oprijel največje krtine in sem si rekel: »Zdaj bomo pa videli, kako je človeku, ki se zemlje drži!« In sem se je držal do devete ure in sem skoro zmrznil in sem se prehladil in dobil oslovski kašelj in potem še pljučnico in vnetje slepiča in sem bil potem bolan tri mesece drijoman in sem rekel očetu: »Nikoli več se ne bom zemlje držal!«

Pred pol stoletja je tržaški Škrat povedal tole pobožno zgodbičco:

Velik grešnik kleči pred okencem spovednice in našteva svoje lopovščine. Našteva jih lepo po vrsti, toda našteva jih na nov in nezasišlan način:

»Malo sem klel in malo sem molil — pa sva zbot;

malo sem kradel in malo sem ubožcem dajal — pa sva zbot;

malo sem se lagal in malo sem po resnici povedal — pa sva zbot;

enega sem ubil in enega sem na svet pripravil — pa sva zbot.«

Takrat je spovednika pograbila sveta jeza in je zavpil na nemarnega grešnika:

»Bog te je dal in hudič te bo vzel, pa bosta tudi »zbot!«

V mrzlih zimskih dneh bodó volnene stvari, ki so jih spletle pridne roke, dobro grele naše ljubljence.

ZA GOSPODINJE

ŠPINACA ZA ZIMO

Osnaži špinaco, odrgaj ji vsa stebela in debelo srednjo žilico. Operi jo in skuhaj v slani vodi nepokrito. Skuhano odcedi, prevrzi v lončen lonec in polij jo z mrzlo vodo in ohladi. Potem jo dobro ožeto zreži kot za prikuho in jo mešaj še četrte ure s soljo, kolikor jo špinaca potrebuje, kadar jo pripraviš za oblad. Toda soli raje več kot manj. Ta špinac sir napolni v kozarce, prav dobro jih natlači, zaveži s pergamentnim papirjem, zamaskom ali steklenim vijakom ter kuhaj sadje še četrte ure v vreli vodi. To je nekako tak postopek, kakor če kuhaš sadje v sopari. Špinaca se tako ohrani več let. Za zimo imaš najboljšo prikuho. Preden jo rabiš, jo namoči nekaj ur v vodi. To zmes lahko rabimo tudi za palačinke namesto marmelade.

ZELJNATE GLAVE ZA ZIMO

Belo in plavo zelje (kapus) se bolje ohrani, če ga ne neseš takoj s polja v klet. Kolikor časa le mo-

reš, ga imej na suhem in zračnem prostoru v hiši. V kleti pa naj bo položeno prosto na deski in ne nakopičeno na dleha.

KOLERABA ZA ZIMO

Proti mrazu je zelo občutljiva in rada pozebe. Odstrani ji perje in zasuj glavice na sredi kleti kot endivijo ali peteršilj. Stebla gledajo iz zemlje kot peteršiljevo zelenje. V hudem mrazu pokrij kolerabice malo s slamo. Paziti moramo, da stebelca niso pokrita z zemljo, sicer bi koleraba gnila in izgubila dober okus.

Ureja uredniški odbor: - Odgovorni urednik Milko Stolfa. Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2. - Stev. tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-909-171.

Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrletna 130 din.

FIZKULTURA IN ŠPORT

Telovadba in šah v Loški dolini

Člani telovadnega društva Partizan v Starem trgu so ob pomoči Telovadne zveze Slovenije in s prostovoljnimi delom povečali telovadnico in položili nov parket. 7. decembra bo otvoritev prenovljenega doma. Ob tej priložnosti bodo organizirali tudi akademijo.

Pred kratkim so šahisti Loške doline organizirali množični brizoturnir, katerega se je udeležilo 46 članov šahovskega društva in 56 pionirjev. Med člani sta si delila prvo in drugo nagrado Tomi Vinko in Jenko Metod, med pionirji pa je bil prvi Kovač Miha.

Telovadnice a Tolminskem

Gradbena komisija Zveze društev za telesno vzgojo LRS Partizan si je prejšnji teden ogledala nekatere telovadnice na Tolminskem z namenom, da bi jih v prihodnje preuredili. Komisija je bila v Tolminu, Bovecu in v Kobaridu ter sklenila, da bodo v Tolminu in v Kobaridu preuredili po eno zgradbo za telovadnico. Člani Partizana v Bovecu pa bodo za sedaj še vadili v telovadnici gimnazije.

Simultanka na Nižji gozdarski šoli v Idriji

Pred kratkim smo poročali, da so učenci Nižje gozdarske šole v Idriji z velikim veseljem oprijeli šahovske igre. Da bi lahko preiskovali svojo moč, je eden najboljših idrijskih šahistov tov. Troha Tone organiziral z njimi simultanko na 16 deskah, ki je po dobrih dveh urah igrala prav dober rezultat: Troha je dobil 11 parij, izgubil pa 5. Sedaj se že pripravljajo na maštveni »bovoroj« z idrijskimi enotami. L. S.

Jesenski del slovensko-hrvatske nogometne lige je tik pred zaključkom. Prvo mesto je sigurno osvojil Proleter iz Osijeka, medtem ko se bodo za drugo mesto borili mariborski Branik, ljubljanski Odred in varaždinski Tekstilac. V nedeljo se v zadnjem kolu srečajo vsa štiri vodilna moštva in sicer v Ljubljani Odred in Tekstilac in v Osijeku Proleter in Branik.

Tudi v državnem nogometnem prvenstvu je mesto jesenskega prvaka takorekoč že oddano, kajti beograjski Partizan vodi s tremi točkami naskok ter ima do konca prvenstva lažje nasprotnike od svojih konkurentov. V letošnjem prvenstvu sta poskrbela za največja presenečenja beograjska Crvena zvezda, ki se nahaja šele na šestem mestu in zagrebški Dinamo, ki je na devetem. Neprijetno presenečenje letošnjega tekmovanja za vodil-

ne klube pa je nedvomno subotički Spartak, ki trenutno deli s Hajdukom drugo in tretje mesto.

Na veliki mednarodni kolesarski dirki »Po Sredozemlju« je sigurno zmagal Fausto Coppi, ki mu je to že tretja zaporedna letošnja zmaga.

Na skupščini Nogometne zveze Jugoslavije so sklenili, da bo število prihodnje leto zvezna liga zopet samo 12 članov. Vse kaže, da se nekateri vodilni nogometni klubi zavzemajo za čim manjše število nogometnih klubov v zvezni ligi le zato, da bi si pridobili čim več terminov za gostovanje v inozemstvu.

Neki angleški statistik je izračunal, da preteče v normalni igri nogometar povprečno po 3344 metrov. Največ poti pretečejo zveze in sicer okrog 6 km.

V Kulmu na Gornjem Stajerskem so zgradili skakalnico za smučarske polete, ki bo za Obenstdorffom druga največja na svetu. Na njej bodo možni skoki do 139 metrov. Otvoritvenih skokov se bo udeležilo 50 tekmovalcev iz 10 držav med njimi tudi zastopniki Jugoslavije.

Svetlovnega prvenstva v umetnem dišanju, ki bo 14. in 15. februarja v Helsinkih, se bo udeležila tudi Sovjetska zveza. To tekmovanje pričakujejo športni krogi še s posebnim zanimanjem, kajti Sovjeti so lani trdili, da so dosegli njihovi tekmovalci doma rezultate, ki so daleč boljši od obstoječih svetovnih rekordov.

Znani italijanski kolesar Gino Bartali je tekmoval s konjem in ga na 1000 metrov dolgi progi premagal s časom 1:15.0, medtem ko je konj Egon Hannover potreboval za to prgo 1:16.4.

Uredite nam igrišče

Stari koprski zidovi povzročajo marsikomu skrbi. Ne mislim samo na urbaniste in pa tiste, ki bi radi zgradili kaj novega. Tudi nam materam, ki želimo, da bi otroci uživali čim več sonca in svežega zraka, je koprsko zidovje pošteno na poti. V toplejših mesecih še nekako gre. Nekateri imajo male vrte, drugi dvorišča ali kako teraso, kar vse v zimskih mesecih odpove. Na vrtove in dvorišča za zidovi zimsko sonce ne posije. Vlaga in mrz nas prisilita, da iščemo otrokcm primernejših prostorov za igranje. Ker vodita iz našega mesta na polotoku le dve poti, moramo hoditi dober kilometer po prometni in trdi asfaltirani cesti, če hočemo priti do zelenja. In če ma'i tudi utegne, ni nič prijetno pešačenje z malimi, ki komaj koracajo ali z večjimi, ki uhajajo na sredo ceste. Tujec, ki se ob sončnem popoldnevu pripelje z avtom ali z veslo v naše mesto, in vidi matere, ki se pristanjajo ob izločena okna in čuvajo otroke, ki se igrajo na pločnikih Omani, ne more dobiti najboljšega vtisa o tem, kako skrbimo za otroke. Tudi nedokončani mali park čez cesto, ob najbolj prometnem križišču, tujčevega vtisa ne ublaži. Ali v stisnjemem Koprju res nimamo nobenega primerne prostora, kjer bi lahko uredili otrokom primerno igrišče? Pač — samo zaprli so nam ga. In prav zato sem prijela v roko pero namesto kuhaličice,

ker mislim, da se ne oglašam samo v svojem imenu.

Se nis je nikoli zateleli želje, ko ste hodili po Belvederu, da bi kot velikan v pravljici odpihnili tis e grde strehe in razno ropotijo pod cesto. Pa kaj hočemo, skladišča so tu in sedaj jih ne moremo predstaviti kot hišice iz kock. Na s-e-čo pa le ni zazidana vsa obala. Od skladišča do pomola je prostora še kar lep kos, ki spada deloma v kopalnični prostor. Res ni navada, da bi bila letna kopalnišča pozimi javnosti dostopna. Toda v Kopru, v mestu, ki ga obliva morje od treh strani, se to edini košček prostora in nezazidane obale. Prostor je lep, že deloma poraščen s travo, sončen, v zavetju in dokaj dobro zaščiten pred cesnim prahom. Ob taki izjemni stiski za prostore, ki bi bili primerni za otroška igrišča, kot je to v Kopru, res ni prav, da so nam ga zaprli. Ugovor, da bi nepoklicani uničevali kopalniščne naprave, ne drži. Manjši otroci bi prihajali sem itak v spremstvu odraslih. Če se zdi mestnim očetom, da ni mogoče zaupati koprski mladini in da ji ni mogoče disciplinirati s primernimi napisi ali kakorkoli, da bi čuvala svojo lastnino, potem bi se pač morala najti kaka druga rešitev. Mogoče bi bil pripravljena nadzorovati igrišče ob sončnih popoldnevih kak upokojenec za majhno nagrado? Morebitne škodljivce bi odpodili, po sončnem zatonu pa bi vrata zaklenil. M. S.

Prizor iz košarkaške tekme med Crveno zvezdo in italijanskim pravakom Barlettijem v Beogradu.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

»Če se te mi lotimo, niti angelci na sodni dan ne zberejo vseh koščkov tvojega telesa. Kdo te bo branil? Mi pa te lahko branimo. Kaj bosta onadva!«

Krčmar je nallil vrče, gost v na pol viteški opravi pa je pihal od jeze.

»Žolne ste, to vidim,« je dejal.

»Vsaka žolna ima svoj kljun,« je razlagal Štefan, ki je po postavi prav slutil, koga skriva maska. »Ne le zato, da luka vino, temveč tudi zato, da kljuje, če je treba. Poskusi!«

»Ali bi natočil ta vrč njihove krvi?« je na pol vitez vprašal tovariša.

»Čakaj, da izpijemo!« je rekel vitez in pil z globokimi požirki.

Debeli vojak pa je vprašal Štefana: »Ali ju poznaš?« In Štefan mu je odgovoril: »Razbojnika sta, stavim glavo, drugo glavo bi stavil, da ju poznam tudi po imenu. Eden je gastaldo Feliks iz Tolmina. Plemiča sta.«

»Kaj, če se motiš?« je skomizgnil vojak.

»Ne motim se. Hočete zaslužiti deset cekinov?«

»Pol ti, pol mi,« je predlagal vojak.

»Vse vam,« je dejal Štefan, »meni nič.«

Vojak je tlesknil s prsti.

»Hej!« se je Štefan ozrl na kmete, ki so mirno sedeli, gledali in poslušali, a bi se bili najrajši neopazno izmuznili. »Vi imate suha grla, da niti zraka ne morete več požirati. Ali bi pili?«

Kmetje niso vedeli, ali se Štefan norčuje ali misli resno, zato so molčali. Štefan pa je vpil: »Dam vam za vino, le eno mi morate obljubiti, da boste tulili z volkovi. Ali boste?«

Kmetje so prikimali.

»Krčmar!« je vpil Štefan birtu, ki je pravkar prišel od konjev in znova zaprl vrata. »Krčmar, prinesi tem žolnam vina, da si zmočijo kljune.«

»Zakaj pa žolne?« so vprašali kmetje nekoliko užaljeni.

»Ker ste žejni. Tiho bodite in tulite z nami, ko z nami pijete! Odkod pa ste?«

»Iz cekljanske doline,« so odgovorili in pili z debelimi požirki.

»Na, krčmar!« je vrgel Štefan denar na mizo. »Vse sproti ti plačam!« Krčmar je štel; obraz se mu je svetil.

»Pijte, tovariši!« je vzkliknil debeli vojak. »Še bomo pili. Deset zlatih bomo to noč zaslužili.«

»Deset cekinov!« se je na pol vitez zavzel in se krohotal. »Kako — deset cekinov?«

»Ne veš? Patrijarh je razpisal po pet zlatnikov na vsakega vrabca. Če imamo dva vrabca, znese deset cekinov.«

»Kje pa imate ta dva vrabca?«

»Sta že v kletki,« se je debeli vojak upogibal od smeha, pijan od vina in od zadovoljstva.

Moža s krinkami sta se spogledala.

»Če pijete na račun kože medveda, ki je še v brlogu, dobro vam, a slabo krčmarju.«

»Saj ti pravim,« je kričal vojak, »da sta vrabca že v kletki. Tovariši, pijte! V eno roko vrč, a v drugo ljubico helebarde; meč naj bo ob strani.«

Vitez se je posvetoval s tovarišem, kaj naj storita.

»Vrabec čivka!« je vrgel debeli vojak.

Vojaki so govorili in se smejali, kmetje so pili, krčmar se je tresel od strahu, Štefan je razmišljal.

Pozabil je, da je nedavno klečal v čedadski cerkvi. Jeza in maščevanje sta kuhala v njem. Kako lepo mu je slučaj ta dva človeka prinesel na krožniku, da se z njima poigra, a nato ju uniči. Temu se ni mogel ustavljati.

Nenadoma je udaril po mizi, da so odskočili vrči, in zarjul: »Krinke dol! Krinke dol, da vidimo, kdo sta, ali sta razbojnika ali romarja, poštenjaka ali potepuha?«

Vojaki so se spogledali in začeli vpiti za njim: »Krinke dol!« Kmetje so se spomnili, da pijejo tuje vino in da morajo tuliti z volkovi, zato so začeli tudi oni: »Krinke dol!«

Na pol vitez je planil in izdril meč, tovariš pa ga je potegnil za roko, zakaj tudi vojaki so bili že na nogah in so popadli za sulice, meče in helebarde. »Pusti jih!« je dejal. »Sicer ne ubeživa.« Bilo ju je sram, da bi pobegnili, zato sta sklenila, da bosta pomagala uganjati burke, dokler se jima ne ponudi ugodna prilika. Vojaki so znova posedli.

»Ali nas ta dva pritepenca ne bosta ubogala?« je vprašal Štefan.

»Krinke dol!« je zavpil.

Štefan je spoznal, da so vojaki in kmetje v njegovih rokah in pojdejo z njim skozi ogenj, zato je začel razbijati s svojim vrčem po mizi: »Krinke dol! Krinke dol! Kmetje, ali nista bila ta dva poleg, ko so vas oropali? Krinke dol!«

In kmetje so divjali, ko so se spomnili na prazne žepe, ki so bili še zjutraj polni ter so pritrkavali z nogami in rokami, da je vse bobnelo: »Krinke dol!«

»Rdeče krinke boste dobili!« je dejal na pol vitez škrtaje z zobmi. »Kožo vam potegnem z glave!«

»Drži me!« je na pol vitez vpil tovarišu. »Moje roke lomi krč!«

»Vojaki, ali vam ne žvenklja nekaj v žepu?« je podžigal Štefan.

»Ali niso to beneški cekini?«

»So,« so odgovarjali vojaki. »Slišimo njih nebeško godbo, vino nam curlja cel teden po grlu, za cekine kupljeno.«

»O, slast!« so vzdihnili nekateri že pijani. »Krinke dol!«

»Ne pozabite na svoje sulice in bradače! Držite jih krepko! Še jih boste potrebovali. Krinke dol!«

Vitez, ki se je zbal vedno bolj grozečih oči vojakov in kmetov, si je strgal krinko z obraza, da bi jih tako ukrotil. Pred njimi se je prikazal plemič Villalta in se ošabno oziral okrog.

»Saj sem dejal,« je rekel Štefan, »da je vreden pet cekinov, več pa ne. Mrtev ali živ. Živega je nerodno vlačiti okrog, ubili ga bomo! Krinke dol!«

Krinka, ki je ostala, se je oglasila: »Ali si lakomen denarja? Ko te ubijem, ti ga natlačim poln gobee, potem te zakopljem!«

»Krink dol!« je vpil Štefan, ki mu je bilo že več kot jasno, kdo se skriva pod njo. »Če bi bil lakomen denarja, bi ti ne metal srebrnikov. Na!« mu je zagnal enega v obraz, da je udaril ob mizo in sevenketal na tla.

»Ali imaš še mnogo takih?« je vprašala krinka.

»Še, štiri. Na!« Zagnal mu je novega. »Zdaj imam še tri izmed tistih, ki si mi jih ti položil na mizo, ko sem ležal na trebuhu zaradi palice, ki si mi jih dal naštet. Na! Zdaj imam še dva.«

Vojaki so vpili od veselja in prešenosti, zakaj igra je bila nad vse zanimiva: »Krink dol!«

»Konja si mi bil splašil,« je dejala krinka, Štefan pa se mu je zakrohotal: »Izdal si se! Ti si tolminski gastaldo Feliks, ponoči razbojnik, pet cekinov za tvoje telo, dušo pa vragu. Na!« In je ostala dva srebrnika zalučal vanj.

Gastaldo si je strgal masko in planila, da ga Villalta ni mogel zadržati, skočil od mize, vojaki pa so mu nastavili sulice in helebarde na prsi. Nato je hotel pobegniti skozi vrata, Štefan pa ga je zadržal z besedo:

»Bežiš, razbojnik? Bojiš se računov z menoj. Danes sem jaz grof, ti si pa moj podložnik.«

»Kakšen grof si?« se je gastaldo penil od jeze in sedel nazaj k Villatu, kmetje pa so se divje krohotali.

»Tolminski grof sem!« Kmetje so se znova zakrohotali.

»Pa kakšne račune imava?« je vprašal gastaldo s posmehom.

»Za ženo si mi usilil dekle, ki si jo bil zapeljal,« je dejal Štefan.

»Dal si me pretepsti. Ubili ste mi brata.«

»In kaj še?«

PO KONČANEM ROMANU BOMO ZAČELI OBJAVLJATI NA
12. STRANI MLADINSKO POVEST V FOTOGRAFIJAH

„Modre veverice“